

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Éjjeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 1150 L
Félévre 600
Negyedévre 320
Egy órára 10

XI évfolyam ♦ 198. szám

1928 szeptember 5 Szerda

* 5688 Elul 20 *

Condurari: Sztela

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A petróleumfronton áll a harc

Az ember igazán nem tudja, hogy néssen-e, vagy bosszankodjék, ha a petróleumpanama frontról érkező napi jelentéseket olvassa. A különböző újságközlemények olyan szédületes káoszt teremtettek a petróleumpanamában és környékén, hogy önkéntelenül kínálkozik az a feltevés, hogy ezt a káoszt mesterségesen tennék ki. Nagyon valószínű, hogy az érdekeltek körök tendenciózusan kavarják össze-vissza a dolgokat abban a reményben, hogy a közvélemény előbb utóbb tökéletesen belezavarodik a panama szövővényes szálaiba és megunja az egész dolgot, úgy hogy végül is nem lesz nehez az egész ügyet eltussolni.

Hogy ez valóban így van, azt misem bizonyítja jobban, hogy az egész petróleumpanama felderítése és megtorlása érdekében semmi egyéb nem történik, mint a naponta megjelenő újságcikkek, amelyek mindegyikében periodikusan megisméltődik egy és ugyanaz a mondat: hogy a várt szenzációs letartóztatások elmaradtak. Egyébként azok, akik a külviszorgó politikai életet ismerik, nagyon jól tudják, hogy ennek a kampánynak minden más oka lehet, csak az nem, hogy az állam vagyonának elhárítását megbüntessék.

A kérdés csak az, hogy mi az az ok, amely miatt most en gardeban áll az egész bukaresti sajtó? Nos, a bukaresti politikai élet utvesztőiben eligazodni tudók előtt több feltevés is kézenfekvő, a legvalószínűbb azonban az, hogy ez az egész petróleumaffér voltaképpen csak staffázsának szolgál az igazságügyi tárca körül megindult gázsi háborukat.

Mert tudni kell azt, hogy Stelian Popescu nem ül tulságosan biztosan az igazságügyminiszteri székhelyen: Annak idején azért kapott tárcát a liberális kormányban, hogy személyével bizonyítani lehessen a kormány állítólagos koalíciós voltát, másrészt pedig az annakidején ellenzéki kólorittal bevont Universalt jobb belátásra lehessen bírni. Már amikor kinevezték, tudott dolog volt, hogy az első kormány átszervezés során legelsőnek Stelian Popescu fog áldozatává esni. Az igazságügyminiszter azonban ezáltal megelőzte az eseményeket s még mielőtt tárcájáról leváltották volna, ökleivel szétcsapott a panamisták között. Lett erre természetesen óriási riadalom, egyszerre hat helyen is megindult a vizsgálat, aminek eddig vajmikevés gyakorlati eredménye volt. Gyakorlati eredménye legfeljebb csak annyi, hogy az igazságügyminiszter most még biztosabban ül hársónyszékében, mint valaha, hiszen ha most váltanak le állásából, akkor a liberálisokról sohasem mosná le azt a vádat, hogy az igazságügyminiszter a panama eltussolása érdekében cserélték ki.

Es ez magyarázza meg azt, hogy miért jutott olyan fontos szerepe ebben a panama-botrányban Istrate Micescunak. Istrate Micescu tudvalevőleg az igazságügyi tárca vármányosa 6 lett volna az igazságügyminiszter, ha Stelian Popescu lemondatták volna. Természetes tehát, hogy ebben az afférban Stelian Popescu az egyik oldalon áll, úgy Istrate Micescu a másikon és a hivatalban lévő valamint a reménybeli igazságügyminiszter vivja meg hőroszi csatáját akadémagokon, hatalmas újságcikkekkel és

vacaresti fegyházban letartóztatott néhány képviselőn keresztül. Persze, ez a csalta tulságosan komplikált ahhoz, mint sem közönséges halandók szeme el tudna benne igazodni. Tömérdek sógorság és barát és anyagi szálak kuszálják job-

ra, balra és a két igazságügyminiszter személyes háboruskodását ezek a különböző érdekeltésű beavatkozások összevissza kuszálják. A gordiuszi csomót előreláthatólag Brattianu Vintila fogja egy kardshuntással keltővágni. Választani

fog Stelian Popescu és Istrate Micescu között és ha ez a válasziás megtörténik, akkor el lehetünk készülve arra, hogy a hírhedt petróleumpanama egy ideig még susstrog, azután csendesesen jobblétre szenderül.

Olaszország és Németország sakkban tartására készült a Kellog-paktum

Jules Sauerwein új megvilágításba helyezi a Kellog-paktumot

Páris, szept. 4. A Kellog-paktum fölött a francia közvélemény még ma sem tért napirendre. A sajtó inkább lendülettel, semmint a tárgyilagosság hideg szemüvegén át tárgyalja a korszakos nemzetközi megállapodást és egyedül Jules Sauerwein, a neves publicista az, aki igyekszik a ködös irázisokon át rideg objektivitással rávilágítani a Kellog-paktum igaz értelmére. Szerinte a paktum élesen mutatja, hogy az európai hatalmak két egymással szembenálló táborban vannak.

Mit jelent voltaképpen a paktum

„Franciai szempontból — írja Sauerwein — el kell ismerni, hogy a paktum megkötése döntő fontosságú eredmény volt. Briand sajtós diplomáciájával, a mely idealizmusból és realizmusból tevődik össze, szerencsésen fejezett be olyan tárgyalást, amelynek eredménye biztosítja a háboru által szerzett status quo antét, egyúttal Amerika jogi és erkölcsi támogatásával, továbbá Németország önkényesen vállalt közreműködésével. El kell képeznünk, mit jelent egy nép számára, amelynek lakossága nem gyarapodik és amelynek keleti határain ott áll egy régi ellensége, teljes fejlődés és fellendülés közepette, másfelől pedig egy olyan nemzet, amely feltékeny Franciaország világhatalmi pozíciójára, egy nép, amelynek ezenfelül szüksége van roppant, az egész világon elszórt gyarmati hatalomra.

Franciaországot az óvatosság vezérli

Szép dolog győzőnek lenni és elsőrangú diplomáciai pozíciót beülni. A franciáknak, akik visszagondolnak a multra és akik a jövőbe néznek, nálásan keil gondolniok a külügyminiszter munkájára, aki ezt a hatalmas nemzetet, amely tíz év óta távolartotta magát minden európai kombinációtól, ismét bevonta a statusquo garantálói közé. Gyakran halom, hogy a francia közlérsaság politikáját a félelem vezeti. Ez a szó nem he-

lyes. Ellenben igaz, hogy ezt a politikát az óvatosság határozza meg és az erőnyezők helyes és egyszerű mérlegelése. Északkeleti határain 65 millió német él, aki azonfelül 2 millió osztrákot akar magához kapcsolni, délkeleten viszont 40 milliónál több olasz lakik, akik ugyan soha nem voltak ellenségei, ma azonban nyiltan kijelentik, hogy elégedetlenek, mert karostullaknak ezek magukat és olyan expanziós politikára törekcsenek, amely kétségtelenül nem fog suiyo konfliktusok nélkül lezajlani. Ezek a körülmények keil, hogy gondolkodásra bírják azt a politikust, aki az utóbbi háboru borzaszó eseményei közepette felelős pozícióban volt.

Hiszen a Népszövetség már állott és a locarnoi szerződésnek alá voltak írva, e garanciák ellenere legalább is elméletben mégis fenállott a lehetőség, hogy egy szép napon a négy nagy európai hatalom két páros föltre oszlik. Németországra és Itáliára, Franciaországra és Angliára. Fenállott a lehetőség, hogy Oroszország a destruktóra irányuló propagandájával és hadseregével segítségére siet az ellenséges csoportoknak. Hogy ilyen esetben Amerika sokkal inkább lenne hivatva, mint a háboruban békebíróként fellépni. Amikor Kellog Párisba érkezett, hogy aláírja a háborút, elvető megállapodását, ép úgy azonosítja magát Wilson politikájával, mint Coolidge elnök kifejező formájával. Minden háboru akció, a világ bármely pontján olyan cselekedet, amely árt az Egyesült Államok érdekeinek.

Minthogy Franciaországnak és szövetségeseinek, valamint a brit birodalomnak nem lehet érdeke háboru konfliktust előidézni, ez az alásponi azt jelenti, hogy az Egyesült Államok háboru veszedelem esetén föltétlenül Franciaország és Anglia oldalára állana

Az érem másik oldala

Briand a paktum aláíásával betetőzte az Angliával való szívélyes és bizalmas kapcsolatok felújítását. Az utóbbi hónapokban ugyanis Angliában nagyfontosságú evolúció ment végbe. A Külügyi

Hivatal szakított némely bürokráciájának régi hagyományával és feladta azt a gondolatot, mintha a brit érdekek azt követelnék, hogy a kontinens nemzeti állandó konfliktusban álljanak szemben egymással. A Külügyi Hivatalnak ma az a fogása, hogy az európai stabilitás politikája, amely egyébként a francia kormány politikája is, mindennél nagyobb előnyt nyújt egy olyan országak, amelyek keil, hogy szabad keze legyen az egész világon. Gyermekesen naiv felfogás hinni, hogy Anglia sokkal nyugodtabban tud élni, ha a szomszéd nemzetek egymással vetélkednek. Az új felfogásnak sikerült az admirálitást, ezt a hatalmas fegyveres intézményt megnyerni az új európai helyzet számára.

Azonban az éremnek két oldala van és nézzük csak közelebbről a másik oldalát

Bizonyos feltételek mellett arra is van lehetőség, hogy Németországot háboru konfliktus fenyegeti. Ha például a békeszerződések megsértése révén megvalósítanak az Ausztriával való csatlakozást, ilyen esetben a paktum által teremtet új feltételek mellett azonban már sokkal nehezebb lenne a konfliktust fegyverrel eldönteni.

A világ stabilitása biztosítottnak tekinthető

Ami Itáliát illet, ismeretes, hogy a fascista politika nemcsak, hogy nem veti meg a háborút, hanem a nemzeti expanzió érdekében fenntartja azt, mint szent és az igazságért folyó háborút. Olyan teoria ez, amely fellobanthatja a kedélyeket és népgyűléseken a legjobb hatást keltheti. De nem találók olyan helyzetet, amelyben Itália, esetleg, mint Németország szövetségese is, roppant veszedelmek nélkül tudná megvalósítani ezt a doktrínáját. Meg vagyok róla győződve, hogy vezető olasz politikusok a háborura vonatkozó véleményüket inkább felfogásnak veszik, semmint politikának és inkább erkölcsi póz és nálunk, azért hogy erősítsék a nemzetben a fegyelmet és hogy a lelkeket transzban tartásák. Hiszen a megszálltult békében Itália épúgy, mint Németország inkább ki tudják elégiteni ambícióikat.

Mindent összevetve mondhatom: Kellog garantálta az Egyesült Államokkal szemben, hogy az Unió szenátusa bizonyára ratifikálni fogja az egyezséget. Így hát nyugodtan lehet állítani, hogy olyan békegaranciával állunk szemben, amely megfelel Wilson doktrínáinak és Coolidge elnök programjának. A világ stabilitása tehát mindennek ellenére biztosítottnak tekinthető.

Select mozgó

Közkívánatra még néhány napig

Lon Chaney

legújabb filme

A madridi Cirkusz

megható drámában.

Mop. Fagyas

Urania mozgó

Ma utoljára

Constance Talmadge

Velencei Vénusz

elsőrangú filmben

Jön Parádés szerep

egyszerű szalonvígjáték

Jugoszlávia demarsban tiltakozik Achmed Zogunak „minden albánok királya” címe ellen

Diplomáciai bonyodalmak fenyegetik az ötödnapos albán monarchiát

Belgrád, szeptember 4. Achmed Zogu királysága körül komoly bonyodalmak vannak készülöben. Az albán alkotmányforma megváltoztatása előtt is történtek több okliról intervenciók a királyság proklamálásának módjaitól kezdve, de mindeddig a tiranai kormány, alighanem olasz kizárásra, nem volt hajlandó engedni semmiféle befolyásnak. Az első diplomáciai lépést Anglia tette Tiranában. Az albán kormány ugyanis Olaszországon kívül egyetlen más államot nem értesített hivatalosan Achmed Zogu királyá proklamálásáról.

A nemzetközi udvariasság legelemibb szabályainak mellőzése felkeltette az angol kormány gyanúját Albánia lojális szándékai tekintetében

és tiranai követe útján kérdést intézett az albán kormányhoz, hogy az érdekelt szomszéd államok hozzájárultak-e a kormányforma megváltoztatásához.

Az albán kormány azon válaszára, hogy a szomszéd államok elvben megad-

Jön: Select-mozgóban

ták hozzájárulásukat, az angol követ megkérdezte a belgrádi és athéni kormányokat is, mire kiderült, hogy

a tiranai illetékesek szándékosan, vagy akaratlanul hamis információt adtak.

mer! Albánia sem Belgrádot, sem Athént nem értesítette. Anglia erre energikus jegyzékben felszólította Albániát, hogy legalább a szomszédait okvetlenül értesítse a rezsimváltozásról. Azt, hogy Albánia eleget tett-e ennek, még nem lehet tudni, de az angol demarsnak annyi hatása mégis volt, hogy a koronázási ünnepségeket elhalasztották. Anglia egyébként nem ellenzi Achmed Zogu királyságát, mert azt hiszi, hogy egy olyan király, mint Achmed Zogu, nehezebben kerülhet idegen befolyás alá és nemzetközi villongások középpontjába, mint egy ideiglenes elnök.

Anglian kívül más nagyhatalmak is intervenciót Tiranában és ez a körülmény arra készteti a hivatalos belgrádi köröket, hogy Jugoszlávia is kilépjön eddigi rezerváltóságából.

Jugoszlávia ugyanis eddig azért nem avatkozott be az albán eseményekbe, mert azt hitte, hogy a nagyhatalmak intervenciójára Achmed Zogu le fog mon-

dani arról, hogy „az összes albánok királya” címet vegye fel az „Albánia királya” cím helyett. Mint ismeretes azonban, a hivatalos proklamációban megmaradt az eredeti kifejezés, amelynek

határozottan imperiálista tenden-

Mit látott Lucian kolozsvári városi tanácsos Európa metropolisaiban?

Németországban fokról-fokra mechanizálódik az élet. A brüsszeli szocialista kongresszuson az ipari racionalizálás volt a legfontosabb probléma

(Cluj-Kolozsvár, szept. 4. Az Uj Kelet tudósítójától). Dr. Lucian Sándor városi tanácsos, a város műszaki osztályának vezetője most tért vissza tanulmányútjáról, amelynek kapcsán, mint az erdélyi szocialista párt elnöke, résztvett a szocialista párt brüsszeli világtalálkozóján is.

Dr. Lucian ma délelőtt terjesztette a városi tanács elé jelentését külföldi utjáról, amelyben beszámol ama tárgyalá-

HAROLD LLOYD

legújabb filmje

sairól, amelyeket a város megbízásából folytatott, valamint azon impresszióiról, amelyeket a külföldi metropolisok adminisztrációjáról szerzett

Lucian dr. ma délelőtt munkatársunk előtt igen érdekes képet festett a külföldi városok mechanizálásáról, valamint a brüsszeli kongresszusról is.

Rohamosan modernizálódik a nyugati városok adminisztrációja

— A nyugati államokban a városi adminisztráció rohamosan mechanizálódik. Mindazon üzemekben, ahol eddig vontató erőket használtak fel, a gépek és elsősorban az elektromos gépek foglalják el a teret. Még a legkisebb városokban sem használnak fel lovakat például a köztisztasági szolgálat céljaira.

— Nem érdektelen — folytatta dr. Lucian tanácsos, — hogy hajtóerő céljaira már igen kis mértékben használják fel a benzint. A benzinnel hajtott autók helyett az elektromos akkumulátorokkal felszerelt járműveket használják. Ennek egyébként igen nagy előnye van, amennyiben az akkumulátorokat akkor töltik meg elektromossággal, amidőn az energia a legolcsóbb, vagyis éjjel, amidőn a villamosüzem gépei amugyis nagyobb egységgel dolgoznak, mint amilyenre szükség van. A sokkal praktikusabb, veszélytelenebb és gazdaságosabb akkumulátorok mindinkább kiszorítják a benzint, amelyet csak kivételes esetekben használnak s amely az új autómobilok gyártásánál mind kisebb mértékben jön számításba. Ma már nemcsak a magánosok, de a városi üzemek is akkumulátorokkal felszerelt gépekkel és autómobilokkal dolgoznak. Ezáltal természetesen az üzemek köztisztasága is könnyebben tartható fenn, amiben, egyébként különösen a német városok excellálnak, ahol átlag óránként szedik fel még a legkisebb papirdarabkákat is a járdákról és utcákról.

Az üzemgazdálkodás

Az üzemgazdálkodás teljesen kereskedelmi alapokra van fektetve és olyan irányelvek képezik az alapját, mint a magánüzemeknek. A városoknál általában a saját rezsisben való gazdálkodás divik. Ehhez természetesen megbízható tisztvi-

ciája van a többi Balkánállammal szemben.

Tiranai jelentés alapján a milánói „Popolo d'Italia” azt írja, hogy a tiranai jugoszláv ügyvivő demarsot adott át az albán kormánynak, amelyben Jugoszlávia tiltakozik az ellen, hogy Achmed Zogut minden albánok királyává kiáltották ki. Az albánbarát olasz lap ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a jugoszláv demars elhibázott lépés volt, mert a belgrádi kormány ezzel elismerte azt a tényt, hogy Jugoszláviában hatalmas albán kisebbség él.

selői gárdára van szükség. Igen érdekes jelensége a nyugati városoknak, hogy a villamosokat mindinkább kiszorítják az autóbuszok, amelyeket a városok általában a saját rezsisjukban tartanak fenn.

Az építkezések óriási lendületet vettek

— Ugy Németországban, mint Ausztriában és Belgiumban az építkezések óriási lendületet vettek. Így például Németország nagyobb városainak majdnem minden uccájában nagyarányú építkezések folynak. Mindent vasbetonból építenek, amerikai mintára; azonban mégis minden építkezésnél a német felfogás és egyéni stílus domborodik ki. Az épületek egyszerűek, masszívak és mégis monumentálisak. Így például am ost épült stuttgarti pályaudvar boltozata 15—18

Gyere te bünös!

méter magas. A hatalmas oszlopos csarnok azt az impressziót kelti, mintha egy kompakt sziklából volna kivájva. Igen érdekes, hogy a németek, különösen magánépítkezésnél riktó színezéseket használnak fel. A riktó színek azonban csak az első pillanatban gyakorolnak rossz hatást a szemlélőre, később ezek a riktó színek összhangzó, kellemes benyomást keltenek.

Németország amerikanizálódik

— Németország általában az amerikanizálás terére lépett úgy az ipar, mint a kereskedelem terén. A termelés racionalizálódása már minden iparágba bevonult s ez mindenre kiterjed: a tökecsoportosításra, a nyersanyagoknak minél gazdaságosabban való kihasználására s végül a munkaerők kihasználására is.

— Ez egyébként az amerikai ipari racionalizálódással kapcsolatban a brüsszeli kongresszuson is szóba került, — mondotta dr. Lucian. — Az egyik német delegátus panaszkodott épen, hogy az amerikai rendszer mindinkább bevonul a német nagyiparba is. Mert másképpen a nagytöke nem konkurenciaképes. Ugyanakkor Hillquit amerikai delegátus beszélt az amerikai állapotokról. Szerinte a szabad verseny megszűnik a kapitalizmus mozgató ereje és irányítója lenni. A szabad versenyt nemzetközi kartellek és monopóliumok váltják fel, ami természetesen maga után vonja a munkásmozgalom harci eszközeinek letörését. A különböző nemzetek trösztjei sorra teremtik meg a nemzetközi trösztöket, hogy olcsón és nagyobb profit mellett termel-hessenek. Ezáltal természetesen megalakítják a munkaadóknak a munkással szemben álló közös frontját is. A munkásság kénytelen tehát nemzetközi szervezetet maga is olyan alapokra fektetni, hogy gátat vessen a trösztök további terjeszkedésének, hogy a később természetesen hozzászóló kispolgár-

sággal közös platformot alkotva, szükséges befolyást és kontrollt gyakorolhasson a nemzetközi trösztökkel szemben.

— Hillquit amerikai delegátus igen szomorú színekben festette meg az amerikai ipar racionalizálódásának következményeit: az üzemekben már nem is emberek, hanem valóságos páriák a dolgozók. Éveken keresztül pillanatnyi megállás nélkül, gépszerűleg kezelik ugyanazt a fogantyút, amíg ki nem dőlnek. Egy pillanatra sem szabad, hogy eltérődjék a munkás figyelme, mert különben az alkatrészt, amelyen neki esetleg csak egy lyukat kell furnia, tovább megy s ennek következtében az egész üzem megállhat.

Európa krízise a brüsszeli szocialista kongresszuson

Igen érdekes dolgokat mondott el ezután dr. Lucian a szocialista világtalálkozószon azon vitáiról, amelyek során az általános európai krízis került szóba.

— A nemzetközi trösztök tudnak gondoskodni magukról, de mással már nem törődnek. Politikai, gazdasági konfliktusok, valamint a helytelen vámpolitikák tekintetében a legtöbb államban igen sok a munkanélküli és így többek között Angliában, a munkásságnak 20 százaléka nem tud munkához jutni. A helyzet ezidőszertint csupán a Népszövetség útján orvosolható, ha a Népszövetség gazdasági osztályát a munkaügyi konferenciák mintájára kiépítik.

— A krízis egyébként mással is megmagyarázható. Az emberek életstandardja olcsóbb és alacsonyabb lett s ezért kisebb a fogyasztás is. Az amerikai trösztök ázsiai és afrikai, rendkívül olcsó munkaerőket vesznek igénybe s ez is hozzájárul ahhoz, hogy a már valóságos géppé átalakult emberekkel dolgozó hatalmas iparüzemek nélkülözhetessék a specializált munkásokat. Innen a krízis — mondotta dr. Lucian.

Melyek voltak a kongresszus legkiemelkedőbb szónoklatai?

— Felejtethetlenség számomra Breitscheid német delegátus és Blum Leon francia szocialista vezér szónoklatai. Breitscheid megrázó szavakkal vázolta a háborúk gyászos következményeit és rámutatott azokra a kötelességekre, amelyek a szocialistákra hárulnak a háborúk megakadályozása miatt. Leon Blum válaszában kijelentette, hogy a francia szocialista párt követeli a megszállott Rajna-vidék kiűrését és a megszállás, mint a háború igazságtalan és indokolatlan maradványát bélyegzi meg. A há-

szenzációs vigjáték

borut, — mondotta Leon Blum, — nem lehet többé megismételni, mert tudom, hogy úgy a német, mint a francia szocialisták mindent meglesznek s ha kell, fegyvert is ragadnak, hogy megakadályozhassák azt.

Milyen impressziókat keltett a külföldön a romániai kapcsolatairól?

Mindenütt azt kellett tapasztalnom, hogy Romániát egyáltalán nem ismerik. Véleményem szerint erre a célra, vagyis országunk megismertetésére, igazán érdekes az országunk, ha kell, sok pénz is áldoznia. Külföldi utamon alkalmam volt meggyőződni arról, hogy Csehszlovákia és Magyarország hallatlan összegeket költenek propaganda-célokra. Ugy kereskedelmi, mint pénzügyi szempontból rosszul itélnék meg bennünket, bizalmatlanok kereskedelmünkkel szemben és a külföld sokszor tuzoz is. Ezt a súlyos állapotot minden körülmények között kellő propagandával kell ellensúlyoznunk. (h. e.)

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejtért kapható az Uj Kelet könyvosztáiban

Iskolás
leányának v. fiának
Iskolás harisnyát
Iskolás Szvetttereket
Iskolás egyenruhát
Iskolás egyensapkát
Iskolás egyenkötények
valamint
Iskolai intézetekben
előírásos
ágyneműt is fehérneműt
szolid áron és tartós
kivitelben, csak a
Hercules-Áruházban
Cluj, Gal. Reg. Ferdinand 12. vásároljon.

(Bucuresti)
Kézi tud.
megirtuk.
ügyében a
Elmaradtak
holott a l
közül néh
tek s több
mában va
leplezése
lapok meg
A Diminea
ügyében b
mas eltus
fog megre
igazi büne
elkerüljek
ciót.

— Mond
Diminea
tás közege
dőzni a t
marosan, t
lül az esen
hogy igaz
is egyre in
több szem
a páratlan
egyre fures
rülnek ki a
bünyű viz
ják. A Dim
lenül Steli
terf vadolj
a vizsgálat
sokra, mer
nem a pur
hogy ráge
mesuc Can
róleumföld
Stelian Po
volt.

Istr
ver
Ez év ápr
— a Sper
nek igazg
niszler is
bovitamegy
sét kérte az
az államból
földeket Ir
tartóztatás
vették birt
is mondott
két liberál
egy zsaroló
tartóztaták
leumföldjei
saságnak s
let során f
tranzakció
a többiek p
nektől vett
ezek a föld
zik, úgy ö
nem tartózt
deket átadt

Azért, n
vármia a S
szól a „Dir
Micescu ma
rentulban,
ellene eme
igazságügy
azért hogy
elnémitsa.
Poienaru
nek is, aki
lelartóztat
ga most ke
aká. A kam
róje az ügy

Postai
20 % e

Az igazságügyminisztert is belekeverik a petróleumpanamába

Jorga professzor halálbüntetést kér a petróleumpanamában bűnösökre

(Bucuresti-Bukareszt, szept. 4. *Az Uj Kelet tud.*) Már tegnapi számunkban megírtuk, hogy a petróleumpanama ügyében a vizsgálat váratlanul lelassított. Elmaradtak a beígért letartóztatások, holott a letartóztatásban levő vádlottak közül néhányan töredelmes vallomást tettek a többi közéleti szereplőnek a panamában való részvételéről szennyezés leleplezéseket tártak fel. A mai bukaresti lapok megerősítik tegnapi híradásunkat. A Dimineata szerint a petróleumpanama ügyében beindított vizsgálat egy hatalmas eltussolás jóindulatu zsákkucájában fog megrekedni, éppen azért, hogy az igaz bűnösök, a magas pozícióban lévők elkerüljék az igazságszolgáltatás szankcióit.

Mire jó voltaképpen a vizsgálat

— Mondottuk és ismétéljük — írja a Dimineata, — hogy az igazságszolgáltatás közgei nem hagyják felfedezni és üldözni a tényleges bűnösök bandáját. Hamarosan, talán már néhány napon belül az események be fogják bizonyítani, hogy igazunk volt. A vizsgálat egyébként is egyre inkább komplikálódik. Egyre több személyi érdek ütközik össze ebben a párhuzamos szövevényes bűnügyben és egyre fűszerebb és különösebb dolgok derülnek ki azokról az erőkről, amelyek a bűnügy vizsgálatát a háttérből mozgatják. A Dimineata nyíltan és leleplezetlenül Stelian Popescu igazságügyminisztert vádolja azzal, hogy megakadályozza a vizsgálat kiterjesztését az összes bűnösökre, mert az igazságügyminiszternek nem a purifikálás a célja, hanem az, hogy rátegye kezét a letartóztatott Irimescu Candesti és Tolea képviselők petróleumföldjeire az a társaság, amelynek Stelian Popescu nemrégén még elnöke volt.

Istrate Micescu zsarolási manőveréről beszél.

Ez év áprilisában — írja a Dimineata — a Speranta petróleum-társaság, amelynek igazgatóságában az igazságügyminiszter is helyet foglalt, bizonyos dambovitamegyei petróleumföldek átengedését kérte az iparügyi miniszterium révén az államtól. Közben azonban ezeket a földeket Irimescu, Candesti, Tolea a letartóztatásban lévő liberális képviselők vették birtokukba. Istrate Micescu meg is mondotta védőbeszéde során, hogy a két liberális képviselő letartóztatása: egy zsarolási manőver csupán. Hogy nem tartóztatták volna le őket, ha petróleumföldjeiket átengedik a Speranta társaságnak s hogy Toleának még a vizsgálat során fel is ajánltak egy ilyen szerű tranzakciót. A két liberális képviselő és a többiek paraszttól és különböző egyénektől vették át a petróleumföldeket. Ha ezek a földek az állam tulajdonát képezik, úgy önként adódik a kérdés: miért nem tartóztatják le azokat is, akik a földeket átadták a letartóztatottaknak.

Azért, mert az átadókról nincs mit várni a Speranta társaságnak — válaszol a „Dimineata”. A megvádolt Istrate Micescu ma nyílt levelet tett köze a Currentulban, amelyben azt írja, hogy az ellene emelt vádak Stelian Popescu igazságügyminiszter sugalmazta csak azért, hogy az ő hangját ebben a percben elnémítsa. Istrate Micescu védője volt Poienaru dambovitamegyei főmérnöknek is, akit a vizsgálat első napján már letartóztatott s akinek vizsgálati fogsága most került volna ismét megerősítés alá. A kamara alelnöke, aki alapos ismerője az ügy minden egyes részletének,

ismét szennyezés leleplezéseket készít karukkolni Stelian Popescu igazságügyminiszter ellen. Tegoap azonban Micescu levelet kapott a főmérnöktől, amelyben kéri, hogy álljon el védelméről, mert ebben az esetben reméli, hogy szabadlábra

fogják helyezni. Ilyen erők működnek a vizsgálat háttérében s így nem csodálatos, hogy még hosszú idő fog eltelni, míg az ország közvéleménye megtudhatja — ha egyáltalán meg fogja tudni, — hogy mennyi szenny, mennyi bünt rejt magá-

Mária királyné kíséretével Szovátára érkezett

(Targumures-Marosvásárhely, szept. 4. *Az Uj Kelet tud.*) Ma reggel nyolc órakor Parajd felől Szovátára érkezett a királyi különvonat, amely Mária királynét és kíséretét hozta Szovátára. A királyné kíséretében Elena hercegnő Iren görög hercegnő és Pál görög királyi herceg voltak. A nagyon szépen felszerelt állomásom Erdély hatóságainak vezetői fogadták a magas vendégeket. Jelen voltak Pap Danila tábornok, hadtestparancsnok, dr. Bianu Jenő sziguranca vezérinspektor, Tarfenescu dr., Marosmegeye prefektusa és Popescu altábornok, hadosztály pa-

rancsnok. A falu népe és a fürdőközönség nagy ovációban részesítette a királynét, aki a különvonat megérkezésekor kocsijának ablakában állt. A királyi vendégeket Tarfenescu prefektus üdvözölte, amire Mária királyné néhány szívélyes szóval válaszolt. Ezután a királyné különkocsijában teát szervíroztak fel a vendégeknek, majd úgy a királyné, mint kísérete a felfogózott falun keresztül a fürdőhelyre utazott, ahol a királyi kabinok előtt újból ünnepélyes fogadtatásban részesítették a királynét. A királyi kabinokat dr. Sturdza, a fürdő

ban ez a tengerikigyóvá nőtt panama.

Jorga halálbüntetési kérése

Nem érdektelen, hogy Jorga professzor cikksorozatban támad neki a panama résztvevőinek, akiket rendkívül éles szavakkal ítél el. A Neamul Romanes tegnapi számában „Rablók” címmel írt vezércikket a professzor s ebben többek között a következőket mondja: „Radikális tisztogatásra van szükség, mert elsüllyedünk az erkölcsatlenség fertőben. A fegyencok kísértálnak a tömlőből, senkisésem fél a fenytéstől. Az alkotmány a leghumánusabb álláspontra helyezkedett és eltörölte a halálbüntetést. Pedig a gazdagok többségével szemben már csak a golyó segíthet.”

A kommunista per védői memorandumban tiltakoznak az ellen, hogy a különböző ügyeket egy tárgyalásba tömörítsék

Milyen ügyek kerülnek tárgyalásra a kommunista monstre-per szeptember 10-iki főtárgyalásán?

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 4. *Az Uj Kelet tudósítójától.*) Részletesen foglalkozott az Uj Kelet a kommunista monstre-perrel, mely szeptember 10-én kerül tárgyalásra a kolozsvári hadbíró-ság előtt. A monstre-pernek 76 vádlottja van, bár a folytatódó vizsgálat során a perben több mint harminc vádlott ellen elejtették a vádat. Az eredetileg 110 vádlott ténykedéseit felölölő perirat így kissé megcsappan, de a vád érdekességét, az óriási előkészületekkel induló védelmet és az erősen felkészült vádat tekintve, eleven és érdekes főtárgyalásra van kilátás.

A tárgyalás előtt a védelem teljes apparátussal dolgozik azon, hogy a per jogi részét illető kérdésekben előbbre vigyék a vádlottak ügyét. A védelem most terjedelmes memorandumba sűrítette össze azokat a hiányosságokat, amelyeket a vizsgálat a periratok összeállításánál elkövetett. A memorandumot a tárgyalások megkezdése előtt Papp Danila tábornoknak, a VI-ik hadtest parancsnokának fogja benyújtani a védelem és az tiltakozást foglal magában az ellen, hogy

a hadbíró-ság ügyészége egy tárgyalásba tömörítette különböző vétségek anyagát.

A védelem szerint a vádlottak ellen különböző büncselekmények miatt indul meg az eljárás, amelyek egyáltalán nem merítik ki azoknak a vádaknak kritériumait, amelyek alapján a vádlottak elleni eljárás megindult.

A memorandum részletesen felsorolja azokat az eseteket, amelyek során a bűnpör vádlottait vád alá helyezték. A hetvenhat vádlottat hét különböző alkalom-

mal fogták perbe. A vádirat által követelt sorrendben a memorandum előbb a Kultura könyvkereskedés tulajdonosának, Grünwald kereskedőnek, Aradi Victorának és Simó Gézának bűnperével foglalkozik és azt a véleményét nyilvánítja, hogy

ez semmi körülmények között nem sorolható a vádirat többi pontjai közé.

A vádirat ebben az esetben mindössze egy fényképfelvételt produkált bünyelként, amelyet egy bécsi pénzküldeményről vettek fel. A vizsgálat során — mondja a memorandum — nem gondoskodtak arról, hogy a pénzküldemény eredeti célját is megállapítsák.

Jogi szempontból ugyancsak sérelmesnek mondja a memorandum a vádiratnak ama részét, amely a nagyváradi Phöbusz munkásainak sztrájk-ügyével foglalkozik. Az egy évvel ezelőtt lefolyt sztrájk annakidején barátságos uton a kollektív szerződés meghosszabbításával elintéződött, a tárgyalások során pedig enyhe természetű konfliktusok törtek ki a sztrájkoló és sztrájkötő munkások között. Ezeknek során két sztrájkötő munkást bántalmaztak.

Ezt az esetet a vádirat szintén csak súlyos jogi tévedés árán sorolhatja a kommunista büncselekmények közé.

A régi sztrájk ügyében tizennégy munkás van vád alá helyezve.

Hasonlóképpen hibásnak minősíti a védelem a vádiratnak azt a pontját, amely dr. Rozvány Jenő nagyváradi ügyvédnek hatóságsértési perével foglalkozik és amely a védelem szerint szintén nem

főorvosa saját kezűleg diszitette fel. A pazar diszítés kellemesen lepte meg a királynét, aki a kabin előtt őt fogadó notabilitásokat is szeretetreméltó módon üdvözölte. Itt dr. Dan Sever parlamenti képviselő, dr. Vaida-Voivod és felesége, dr. Sturdza főorvos és még számosan fogadták a királynét és kíséretét.

A királyné és a királyi család tagjai néhány napig időznek Szovátán, azután pedig a megboldogult Ferdinand királynak a görögényi havasokban lévő vadászkastélyát látogatják meg.

kommunista büncselekmény. A vád a legutóbbi parlamenti választások alkalmával keletkezett, amikor dr. Rozvány Jenő, Ullmann Sándor és Czeller Lajos vezetésével héttagú delegáció jelent meg a nagyváradi prefektúrán, hogy választási adminisztrációs kérdésekről kérjen felvilágosítást. Ugyanakkor még számos delegáció jelent meg a prefektus előtt hasonló járatban. A prefektura előtt hatalmas tömeg állt, amikor megjelent autóján Mosoiu tábornok.

A tömeg megabucogolta a liberális listavezetőt és ezért még a helyszínen több letartóztatást fogantatosítottak.

Igy indult meg a hatóságsértési vád a városi és falusi dolgozók blokkjának delegációja ellen is.

A következő csoportban dr. Kertész Rezsővel az élükön azokkal a vádlottakkal foglalkozik a vádirat, akik az ugynevezett egységesítő munkásmozgalom vezetői voltak. A memorandum ismereti a mozgalom lényegét és hangsúlyozza, hogy

az egységesítő munkásmozgalom a világ összes munkásszervezeteinek egy világnézeti alakulatba való tömörítését célozza.

amelynek érdekében egyformán dolgoznak az amszterdami internacionáléhoz tartozó és az egységes néven ismert munkásszervezetek keretein belül. Dr. Kertész Rezsőn kívül Müller Jenő, dr. Havas Andor, a külföldre távozott nagyváradi orvos és még számosan vannak perbe fogva az egységesítő mozgalomban való részvétel vádjával.

A vádirat végül a nagyváradi kommu-

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

nista szervezkedés vádlottaival foglalkozik. A memorandum szerint ez az egyetlen eset, amely kimeríti a kommunistáknak a bűncselekmények kritériumait. Az összes többi eseteknek külön perek tárgyát kell képezniük. Felsorolja a memorandum a jogi hibákon kívül az előzetes hatósági nyomozás hiányosságait is. Így például a hatóságok a házkutatások alkalmával bűnjelként elkobozták az összes munkáslapokat, köztük az amszterdami Internacionálé hivatalos lapjait is, amelyek pedig semmiképpen sem vádlhatók forradalmi irányzattal. A hatósági vizsgálat felülelenségét, a memorandum szerint, misem jellemzi jobban mint az, hogy

lőbb vádlott ellen olyan bűncselekmény alapján indult meg az eljárás amelyeknek ügyében már régen felmentő ítélet van, vagy pedig amnesztia alá esnek.

végül a memorandum azzal a határozott kéréssel fordul a hadtestparancsnoksághoz, hogy rendeljék el a különböző ügyek külön perekbe való szeparálását.

Három világjáró magyar diák Palesztináról beszél

(Cluj-Kolozsvár, szept. 4. Az Uj Kelet tud.) Ismét globetrotterek érkeztek Kolozsvárra. Ezúttal három magyar diák, Fiala Mimi, Sulikowsky Zoltán és Bortha Gyula. Modern világjárók, akik kosaras motorkerékpáron szeltek keresztül az öt világrészt.

Három szép szál ember, napbarnítottak és jókedvűek. Nem csoda, hiszen nem kell elszennvedniük az igazi gyalogló világjárók feladataival járó fáradságokat, szenvedéseket és gyakori betegségeket. Fiala Mimi igen tehetséges festőművész, de ugyanolyan biztonsággal kezeli a motorkerékpár kormányát, mint az eszet. Csodálatos miniatűröket mutat Szicília, Spanyolország napos tájairól, Marokkó és Tripolisz pusztaságairól. Művészi festmény elevenít meg egy zsidó, horát egy palesztinai kvucáról. Az egyik kép pedig szép, öreg szefárd zsidó fejét ábrázol.

Sulikowsky Zoltán a budapesti politikus hallgatója Palesztináról beszél. A kvucáról a lelkes és ideálista ehaleucólóról, a nyelvényes Jeruzsálem-jaffai százkilométeres aszfalt-utról és a telavivi modern zsidó tipusáról.

Igazán csodálatra méltó ez a nyüzsgő, héber város, mondja — amelynek a helyen ezelőtt tíz évvel homokmezők terültek el. Ugy éreztük magunkat Tel-Avivban, mintha egy amerikai városban lennénk volna, szabályos uccák szakai, melyek derékszögben szeltek egymást. Szép, a szemnek kellemes épületek, ragyogó üzletek és a város vérkeringésében is igazi amerikai lendület. Örvendek, hogy nekem, a magyar egyetemi hallgatónak sikerült megismernem az új zsidó típust, Sulikowsky hangjából kiérteni az elragadtatást és az őszinteséget.

Fiala Mimi kisasszonyoz fordulunk. Meglepően szép leány. Szeméből élénk humor sugárzik. Fiú, temperamentumos, intelligens és mindenek előtt jókedvű. Állandóan mosolyog és ilyenkor kiárad a szép, porcelánfehér fogsora. Husz éves.

Már előre lélek az új befejezésének időpontjától. Hisz olyan jó, olyan kellemes, mulatságos ez a mai vándorlásunk. — Áradozik Mimi kisasszony. — Hátfeltes másféleképpen élni, hiszen az embernek olyan jók és mind olyan nagy szeretettel fogadtak bennünket. A természet olyan gyönyörű, az utak olyan érdekesek és ez a nagy, nagy szabadság, mondja — és kezét szimbolikusan az égnek emeli.

A harmadik világjáró, Bortha Gyula mechanikus, eközben szorgosan olajozza a keménykötésű (Charley Davidsohn) motorját, amely játszi könnyedséggel futott be 30 ezer kilométert. Franciaországon, Szicilián, Spanyolországon, Tuniszon,

Egyiptomon, Palesztinán, Szírián, Törökországon és Bulgárián át Kolozsvárig és valószínű, hogy a hátralevő hatvan ezer kilométeres uton sem fogja cserbenhagyni gazdát.

— Hosszu utjuk során hol érezték magukat legjobban?

Ismét Sulikowsky válaszol: — A spanyolok voltak a legvendégszeretőbbek. Elárastottak szeretetükkel és minden módon meg akartak akadályozni további utunkat. Nem felejtjük el a palesztinai zsidók kedveskedő vendégszeretét sem, épügy, mint azt a kaalndot, amelyben akkor volt részünk, amidőn Palesztinából Damaszkuszba igyekeztünk. A szíriai határon beduinok támadtak meg és csak hű gépünknek köszönhetjük a megmenekülést.

Fiala Mimi vesz át a szót. Egyiptomról beszél:

— A fárók sirjába is leszálltunk. A kairói muzeumban pedig láttuk Tu-

**HÓFEHÉR FOGSOR
FRISS, ÜDE SZÁJIZ**

**SARG'S
KALODONT**

Bankhanmon zománcozott aranykoporsóját. A mai ötvösművészet sem produkálhat különbet. És Mimi Fiala tovább mesél a szímszkről, a piramisokról, a Nilusról... Ismeretlen, távoli dolgokról és látzik hogy az élményeket, mint egy igazi művész szívta magába. Ilyen bájos utitársnővel én is megindulnék az öt világrészen keresztül... (h. e.)

Painlevé francia hadügyminiszter nyilatkozata

Páris, szept. 4. Painlevé hadügyminiszter a „Pacte de Paris” aláírása után éjjel hosszabb beszélgetést folytatott a budapesti „Az Est” munkatársával. A beszélgetés során Painlevé igen érdekes nyilatkozatot tett, amelyben azt igyekezett kidomborítani, hogy

a jövőben kiküszöbölhető a háboru oka.

— En bízom abban, — mondta Painlevé, — hogy a jövőben el lehet kerülni a háborút. Eddig mindenekelőtt a nemzetek harci érveinek bebizonyítása volt mindenkor a háboru oka, de azt hiszem, hogy ma, a világháboru szörnyű vérengzése után egy nemzetnek sinnes szükség, hogy bizonyítást tegyen harci érveiről. A másik oka a háborunak a

gazdasági ellentétek, amelyek eddig lelküzdhetetlennek látszottak, de ez sem kiküszöbölhető, mert számtalanszor bebizonyosodott, hogy

a háboru rossz üzlet és sokkal jobb üzlet a gazdasági ellentéteket kölcsönös engedékenységgel és jóakarattal elintézni.

Kétségtelen, hogy a kisebbségi kérdés megoldása még nagy nehézségeket okoz Európának, de ez sem áthidalhatatlan, csak idő és jószándék kell hozzá. A nemzetiségi kérdés abban áll, hogy évszáza-

dos elkeveredést és gazdasági ellentéteket kell levezetni, hogy a kisebbségek körében megszüntessük a gazdasági és emberi méltóság elnyomásának érzését. Ez természetes kívánsága a kisebbségeknek, de nem szabad megengedni, hogy ez ok legyen a háborura.

— A súlyos ellentéteket csak kölcsönös jóakarattal és engedékenységgel lehet elintézni, nem háborúval. Hogy ez a meggyőződés meggyökörjön a kisebbségek körében is, szükséges, hogy a Népszövetség és a nagy nemzetek ezt állandóan napirenden tartsák és szükség esetén mindent megtegyenek, hogy az érdekeltek közt az ellentéteket rábeszéléssel és jótanácsokkal intézzék el.

Franciaország és a kisantant 1930-ig akarják elhalasztani a leszerelési konferenciát

Seipel kancellár kijelentette Briandnak, hogy Ausztria nem fogja a nemzetközi szerződéseket erőszakosan megváltoztatni

Genf, szeptember 4. A népszövetségi közgyűlés ma nem végzett érdemleges munkát. Az egész napi programot a delegátusok egymásközötti tárgyalásai töltötték ki. Ezek során, mint az „Echo de Paris” genfi tudósító közli, Franciaország és a kisantant közös álláspontra helyezkedett a leszerelési kérdésben. A közösen megszövegezett és a plénum elé terjesztendő határozat szerint

a leszerelési konferenciához csakis az európai feszültség megszűntetésével lehet jutni.

Az európai feszültség csökkenésének elengedhetetlen előfeltétele azonban a jóvátételi kérdés, valamint a háborus adóságek általános rendezése, ugyszintén a Rajna-vidéknek a békeszerződésben kitűzött határidő előtt való kiürítése. Tekintettel arra, hogy a jóvátétel és a háborus adóságek kérdésének generális rendezésénél az amerikai Egyesült Államoknak is fontos szerepük van, Franciaország és a kisantant helyénvalónak tartanak, ha a leszerelési konferencia összehívását 1930-ra halasztanák el.

Páris, szeptember 4. A francia sajtó élénk figyelemmel kíséri a Briand francia külügyminiszter, Müller-Franken német kancellár és Seipel osztrák kancellár között folyó tárgyalásokat. A párisi lapok szerint

Briand a legkomolyabb formában figyelmeztette Seipel kancellárt az Anschluss-propaganda veszélyeire

és megemlítette, hogy Párisban rossz vért szült az a tüntetés, amelyet az osztrák nagynevelék a Schubert-ünnepségek alkalmával rendeztek. Seipel válaszában biztosította Briandt, hogy az osztrák kormány lojalitása iránt nem lehet semmiféle kétsége. Ausztria feltétlenül tiszteletben tartja a nemzetközi szerződéseket és azokat erőszakos módon nem fogja megváltoztatni.

Briandnak a német kancellárral folytatott tárgyalásairól a francia sajtó azt írja, hogy

Müller-Franken le akarja aratni Stresemann külügyminiszter eddigi járadóságainak gyümölcsét.

Az „Echo de Paris” szerint Stresemann augusztus 27-én, amikor a Kellogg-paktum aláírására Párisban tartózkodott, azt az ajánlatot tette Poincarének, hogy a két ország kezdjen kollektív nemzetközi pénzügyi akciót az Oroszországgal való külkereskedelmi kapcsolatok kiszélesítése érdekében. Poincaré azonban gondolkodás nélkül elutasította ezt az ajánlatot, amelynek megtételére az idézett lap szerint, állítólag maga a szovjetkormány kérte volna fel a német külügyminisztert.

Genf, szeptember 4. A közgyűlési delegátusok sorában hat jelenlegi és hat volt miniszterelnök, tizennyolc aktív és hét volt külügyminiszter, nyolc aktív és tizennyolc volt miniszter van. Gyökere-

sen átalakult a kínai delegáció, amelyben kizárólag az új rezsim képviselői foglalnak helyet. A belga delegációból a közbenjött kormányváltozás következtében elmaradt Wandervelde és De Broeckquare, ezzel szemben Hymans ismét Genfben van. A német delegációban Stresemann helyett Müller-Franken szerepel az olaszoktól hiányzik Grandi külügyminiszter, míg a spanyol delegáció vezetője ezúttal Quinones de Lion párisi spanyol nagykövet.

— A kolozsvári tábla helybenhagyta Lapedatu és Boldin rendőrkomszárók letartóztatását. A kolozsvári tábla vád tanácsa ma tárgyalta Lapedatu és Boldin rendőrkomszárók felebezésének ügyét, amelyben a két sikkasztásért s okirathamisításért letartóztatott rendőrtiszt a törvényszék vád tanácsa végzésének megváltoztatását kérte. Mindkettő azzal érveltek felebezésükben, hogy az ellenük emelt vád nem állja meg a helyét, mert a kérdéses összegeket, bár elkészve, de befizették a pénzügyvizsgálati bizottsághoz. A vád tanács nem vette figyelembe a rendőrtisztek érveit és miután beigazolódott, hogy Lapedatu több mint harminc sikkasztást követett el és Boldin két tétellel nem tudott elszámolni, helybenhagyta a törvényszék vád tanácsának végzését. Az ügyben egyébként a vizsgálat tovább folyik.

Szerda, 1928 szeptember 5.

A C

(Orade Uj Kelet) nisz Zsig lett figyelmen kívül hagyva, amely K. lajdonát ber csom. A deklét vajt, ki tatta mas mas hajs került elő rövidesen

Sza

(Sibiu) let tud.) nagyszebb szabaddal zsilvölgy tatottjai. az erdélyi toztatásol vári gyűlé a bányatá gyulafehé kíl távoz kat sanya életében napok, a mávat ille rült a m. A kom helyzetbe nyi román kolni a m. nagygyűl.

Rét

Newyork Newyorki mulatságok nek közép emti oper szony, Ru Goldina á vándorolta vérek és alább ezt lemi ameri folyamodók plagizálta és kártérít elasz kom Hauwer — így szó közlése — thau amer a két test 1890-ban t lét, ki is rezlek nem hanein egy zdi jogvéd san bejele rsálemben a jeruzsál összehasonl kótait Puc usupán ha ágot állag a newyork asszony j illetékes o kek jogvéd előtt megí ni örököse

Az egyik amerikai hogy tény testvér, aki tük egy o

A díjbirkózóból lett tolvaj és a detektív uccai harca

(Oradea-Nagyvárad, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt Benicz Zsigmond rendőrségi detektív arra lett figyelmes, hogy egy a Templom-téren őrizet nélkül vesztelő autóból, amely Klobusitzky Tibor földbirtokos tulajdonát képezi, egy jól megtermett ember csomagot vesz ki és továbbáll vele. A detektív azonnal üldözőbe vette a tolvajt, ki azonban uccákon keresztül futtatta maga után a detektívet. Az izgalmas hajszában azonban Benicznek sikerült elérnie a tolvajt, aki látva, hogy rövidesen hurokra kerül, megfordult és

rendkívüli testi erejével a detektív arcába csapott.

Rövidesen hatalmas tömeg gyűlt a viaskodó emberek köré és az elősiető rendőrök izgalmas kézitusa után lefogták a rendkívüli testierővel bíró tolvajt. Leigazolása után kiderült, hogy Sapira Hermannak hívják és nemrég még díjbirkózó volt Aradon. Uglátszik azonban, hogy az utóbbi időben nem ment jól neki a díjbirkózás és lopásra adta magát. Már hónapok óta ebből tartja fenn magát. Sapira Hermann kihallgatása után átkísérték az ügyészségre.

Szabadlábrahelyezték a zsilvölgyi zavar-gások latartóztatottjait

(Sibiu-Nagyszében, szept. 4. Az Uj Kelet tud.) Ma délelőtt tizenkét órakor a nagyszébeni hadbíróóság börtönéből szabadlábrahelyezték az emlékezetes zsilvölgyi bányászavargások letartóztatottjait. Még élénk emlékezetében él az erdélyi közönségnek, hogy a letartóztatások közvetlenül a gyulafehérvári gyűlés után történtek, amikor is a bányatársulat nem fogadta vissza a gyulafehérvári gyűlésre bejelentés nélkül távozott munkástömegeket. A sokat szenvedett zsilvölgyi munkásság életében emlékeztetésekre lesznek ezek a napok, amikor a beállott krízis alkalomával illetéktelen emberek kezébe került a munkásság irányítása.

A komoly zavargásokkal fenyegető helyzetben ugyanis néhány petroszani román politikus próbálta kiorszákolni a munkások elhelyezését. A kormány, amely még tartott az albániai nagygyűlés forradalmis hangulatától,

politikai kérdést csinált az ügyből és néhány nap múlva Tatarescu belügyi államtitkár személyes vizsgálatot vezetett le a Zsilvölgyében. Ennek következtében nagy csoport munkás és a nemzeti parasztpárt tagjai közül rekrutálódott román intellektuel került a nagyszébeni hadbíróóság börtönébe.

A szabadlábrahelyezést az intervenciók hosszú sora előzte meg. Eredményre azonban csak dr. Stoichita parlamentári képviselő memorandumja vezetett, aki terjedelmes beadványban fejtette ki, hogy a letartóztatottak ügyében a vád még semmit nem tudott produkálni. A memorandum politikai bosszúnak minősítette a letartóztatásokat, amelyek egészen ártatlan és nagy családot embereket érnek, akiket azelőtt még a börtönnél is jobban megtört a rettenetes zsilvölgyi bányásznyomor.

Egy titokzatos selyemcsomag fantasztikus históriája a nagyváradai tábla előtt

A nagyváradai tábla nyolc hétre szállította le a három hónapra elítélt nagykereskedő büntetését

(Oradea-Nagyvárad, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradai ítélet-tábla ma különös érdekességű csempészési ügyben hozott másodfokú ítéletet. Ez év júniusában Hönig Ignác nagykereskedőt a nagykereskedői törvényszék három hónapra ítélte selyemcsempészés vádjával. A kereskedő a törvényszék előtt különös vallomást tett és ártatlanságát hangoztatta. Hönig azt mesélte, hogy június 19-én egy nagykereskedői varrónőhöz ment el, ahol néhány pillanatra időzött a varrónővel beszélgetve. Ekkor egy általa ismeretlen hölgy jött be a varrónőhöz és a hóna alatt lévő csomagot az asztalra tette. Mindez egy szó nélkül történt és ekkor a varrónő, aki társnőjének szótlanúságából mindjárt veszélyt sejtett, az ablakhoz lépett és

a következő pillanatban az ujonnan jött nővel együtt, a hátsó kijáraton szó nélkül eltávozott az épületből.

Alig hagyta el a két nő a varrodát, a másik ajtón két granicsár lépett be, akik a varrodába jövő nőt követték. A katonák azonnal házkutatást rendeztek a lakásban, ami azonban nem tartott sokáig, mert azonnal észrevették az asztalon hagyott csomagot, amit a helyszínen kibontottak.

A csomagban csempész selyemárny volt, amelyet a Hönig által ismeretlen nő hozott be a varrodába.

Höniget azonnal letartóztatták és átadták a nagykereskedői ügyészségnek. A törvényszék nem vette figyelembe Hönig furesán hangzó védekezését és három havi elzárásra ítélte. Fellebbezés után az ügy a nagyváradai tábla elé került, amely Simonca György védőbeszéde után, enyhítő körülmények betudásával, két hónapra szállította le Hönig büntetését.

Elrendelték az idegen állampolgárok ellenőrző szemléjét

A fellépésgépet szeptember 10. és 25. között tartják meg

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint minden esztendőben, úgy most is a közmunkaügyi miniszter egyetértésben a belügyminiszteriummal, rendeletet hozott ki, amelynek alapján az állampolgársági hivatalok és rendőrségek az ország területén tartózkodó valamennyi idegen állampolgár okmányait revízió alá veszik. A rendelet szerint a Romániában tartózkodó összes idegenek, akár munkaadók, akár alkalmazottak tartózkodási engedélyük meghosszabbítása és ellenőrzése végett a megfelelő okmányokkal felszerelt kérvényeiket szeptember 10-től 25-ig kötelesek benyújtani, tekintet nélkül arra, hogy mikor jár le a tartózkodási engedélyük. Még abban az esetben is, ha a tartózkodási engedély hosszabb időre szól, a kitűzött határidő között mindenkinek újból jelentkezni kell.

Azok az idegen állampolgárok, akik önálló iparágat üznek, személyesen kötelesek a sziguranéknál, illetve a rendőrségeknél, azok pedig, akik alkalmazásban vannak, munkaadóik által jelennek be. Minden vállalat kérvényt nyújt be a megfelelő hatóságokhoz. A kérvény mellé kimutatást csatol. Ebben a kimutatásban fel kell tüntetni, hogy az idegen állampolgárságu alkalmazott mitóta áll a cég szolgálatában és miféle természetű munkát végez. Ha speciális szakmai beosztása van, akkor a kimutatásban annak pontos megjelölését írja elő a rendelet. De a kérvényhez csatolandók az iparengedélyek és a tartózkodási engedélyek is. A munkaadók azonkívül kötelesek a speciális szakmában alkalmazott egyénekre külön kimutatást is beterjeszteni.

Idegen állampolgárok, akik jelenleg nincsenek alkalmazásban, a sziguranéknál, illetve rendőrségeknél személyesen kötelesek jelentkezni. Okmányokkal kell igazolni azt, hogy miért nincsenek alkalmazásban és miért tartózkodnak az ország területén. Azonkívül kötelesek felmutatni tartózkodási engedélyüket és hatósági bizonyítványt arról, hogy mióta élnek Romániában. Sőt, ha a román hadseregben szolgálatot teljesítettek, akkor erről is bizonyítványt kell bemutatni. Ha román nővel házasságot kötött, akkor házassági kivonatot és ha Romániában ingatlanra rendelkeznek, akkor tulajdonjogi bizonyítványt kell felmutatni. Az emigránsok, politikai menekültek okmányt kell, hogy felmu-

tassanak arról, hogy hazájukat miért kellett elhagyni. Akik állampolgárságot akarnak szerezni és a belügyminiszteriumban a naturalizációs eljárás már folyamatban van, azt szintén belügyminiszteri igazolvánnyal kell megerősíteni. A rendelet végül a legszigorúbban figyelmezteti az idegen állampolgárokat, hogy mindazok, akik a kitűzött határidő alatt a szükséges okmányokkal felszerelt kérvényeiket nem nyújtják be, nem számíthatnak arra, hogy a tartózkodási engedélyüket meghosszabbítsák, még abban az esetben sem, hogyha a tartózkodási engedélyük hosszabb időre szól.

— Halálozás. Özvegy Rosenberg Ignácné kedden délután öt órakor nyolc vankétéves korában meghalt Kolozsváron. Az elhunytban Dávid Józsefné Arad és Szene Károlyné Cluj édesanyjukat gyászolják. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz a Zápolyancca 2. sz. alatti gyászházából, ahonnan a gyászszertartás elvégzése után az új neológ zsidó temetőben helyezik örök nyugalomra.

— Kolozsváron letartóztatták egy szélhámoskodó soffírt. Az ügyészség ma elrendelte Barnutiu Vasile soffír letartóztatását. A soffír különböző címek alatt mintegy 60.000 lejt zsarolt ki kollégáitól, egy G. Alexandru nevű soffírtól pedig 20.000 lejt kauciót vett fel azon a címen, hogy maga mellé veszi soffírnek és így bejuthat az uralkodó család szolgálatába. Amikor ilyenformán közel 100 ezer lejt összeszedett Barnutiu Vasile eltűnt a soffírok elől, akik csak akkor tudták meg, hogy szélhámosmal van dolguk, amikor a szanatóriumban felvilágosították őket, hogy Stürbev hercegű nem érkezett meg Kolozsvárra. Azonnal a bíróság kezébe fordultak, amely rövid nyomozás után letartóztatta a szélhámost, akit ma délelőtt az ügyészségnek adtak át.

— Az izraelita nőgyógyászati és szülészeti. A kolozsvári izraelita nőgyógyászati folyó hó 5-én, szerdán délután öt órakor a Napközi Otthon házában (Cal. Victoriei 85.) elhunyt alapítói emlékére Mincha imával kapcsolatos gyászünnepeket tart. Az emlékbeszédet dr. Eisler Mátyás főrabbi tartja. Az alapítók és tagok szíves megjelenését ezuttal kéri az elnökség.

Rét palesztinai zsidó asszony plágiummal vádolja Puccinif

Newyork, szept. 4. A Der Tog című Newyorkban megjelenő Jiddisch napilap mulatságos plágiumról ad hírt, amelynek középpontjában Puccini Turandot című operája illetőleg két palesztinai asszony, Rubinstein Frida és Rubinstein Goldina áll. Mind a ketten Hamburgból vándoroltak ki Palesztinába, jómódú testvérek és tehetséges zeneszerzők — legelőször ezt állítja rólok Hauser jeruzsálemi amerikai konzul kihez panaszokkal folyamodtak. Azt állítják, hogy Puccini plágizálta a Turandotban az ő műveiket és kártérítést követelnek a világhírű elasz komponista örököseitől.

Hauser jeruzsálemi amerikai konzul — így szól tovább a newyorki Der Tog közlése — érintkezésbe lépett Morgenthau amerikai volt nagykövettel, mert a két testvér bebizonyította, hogy még 1899-ban komponálták a Turandot zenéjét, ki is nyomatták a kórt és megzsebzék nemcsak az Egyesült Államokra, hanem egész Amerika területére a szerzői jogvédelmet, amennyiben szabályosan bejelentették szerzeményüket. Jeruzsálemben több neves muzikus, köztük a jeruzsálemi zeneakadémia igazgatója összehasonlította a Rubinstein-testvérek kórtait Puccini kompozíciójával és nem csupán hasonlatosságot, hanem azonosítást állapított meg. Azzal végződik, a newyorki lap közleménye, hogy a két asszony jogsegélyért a Népszövelésnek illetékes osztályához, a Szellemi Termékek jogvédő irodájához folyamodott, mielőtt megindítja a kártérítési pert Puccini örökösei ellen.

Az egyik lap interjúja közöl Hauser amerikai főkonzullal, aki kijelentette, hogy tényleg járt nála a két Rubinstein-testvér, akik Jaffában laknak. Bemutattak egy operájuk partitúráját, amelyről

azt állítják, hogy teljesen azonos Puccini Turandot-jával, minthogy pedig az ő operájuk már 1896-ban megjelent nyomtatásban, nyilvánvaló, hogy Puccini fölük plágizálta. Az amerikai főkonzul megjegyezte, hogy nem illetékes ebben az ügyben és nem is hajlandó semmit sem tenni, mégis érintkezésbe lépett Morgenthau nagykövettel, azonban nem hivatalosan, csak magánlevelet írt neki és megkérte, hogy vegye kezébe a dolgot.

— Károlyi Mihály elhagyta Amerikát. Newyorkból jelentik: Károlyi Mihály gróf ma a Columbus Kristóf nevű hajó fedélzetén elhagyta Amerikát és tovább utazott Spanyolország felé. Elutazásakor a magyar emigráns vezér kijelentette, hogy megvárja, amíg az amerikai elnökválasztások lezajlanak és azután Párisban újra folyamodni fog az amerikai vizumért. Reméli, hogy ezuttal hosszabb tartózkodásra fog engedélyt kapni. Károlyi Mihály elutazása alkalmából erős rendőri készültség szállotta meg a kikötőt, de beavatkozásra nem került sor.

— Óriási vihar pusztított a Krim-félszigeten. Odesszából jelentik: A Krim-félszigeten iszonyú orkán pusztított végig. A vihar házakat rombolt le, gyárkéményeket döntött össze, elpusztította a szőlőket, sőt a vasúti pályát is annyira megromlaltta, hogy az ország belseje felé megszakadt az összeköttetés. Az ítélet-ideő következtében hét ember meghalt.

— Megérkezett Marosvásárhelyre Avram Jancu szobra. Marosvásárhelyi tudósítónk jelenti: Ma délután megérkezett Marosvásárhelyre az Avram Jancu szobra, amelynek felállítását már régen elhatározták. A városi tanács a közeljövőben dönt afelől, hogy a szobrot a város melyik részén állítsák fel.

Nyakszirttörés okozta Cantacuzino herceg halálát. Bukarestől jelentik: Cantacuzino Misu herceg holttestének behalaszamozása alkalmával az orvosok megállapították, hogy belső részei teljesen sérthetetlenek és hogy a halálát nyakszirttörés okozta. A herceget egyébként tegnap temették el nagy részvét mellett. A kormány nevében Anghelescu közoktatásügyi miniszter bucsuztatta. Cantacuzinót a nemzet halottjának tekintették, mert tagja volt annak a kormánynak, amely a háború megüzenéséről döntött. A nemzeti párt párt testületileg vett részt a temetésen.

Behurcolták Romániába is a dengulázást. Bukarestből jelentik: A britai kikötő orvosok a Desco nevű görög hajón egy tropusi lázmegebetegedést állapítottak meg. Az egészségügyi minisztérium a legrigorúbb intézkedéseket jogánatosította a dengulázás betegség terjedése ellen.

Mussolini megrendszabályozott egy fascista lapot. Az Echo de Paris római jelentése szerint Mussolini miniszterelnök az extrém fascista Impero című lap megújítását betiltotta, mert a lap a háboruellenes paktum aláírása alkalmából Wilsont és Kellogot támadó cikkeket hozott. Az egyik cikkben Wilsont tökfőjének, Kellogot pedig méltó utódjának aposztrofálta, a párisi paktumról pedig azt írta, hogy az merő bolondság. Az Impero hosszú ideig mint Mussolini személyes orgánuma szerepelt.

A bukaresti Dorian-filmházak felkérésére értesítjük az Erdély és Bánsági filmszínházak vezetését, miszerint az új művészi nagy extrasuper Dorian Monopol filmek sorozatosan az Edison-filmszínházban fognak premierbe előadni f. hó 5-iki kezdettel. A bemutatókra szívesen látatnak a fentírt mozgókat igazolt vezetésébe. Az első film Dorine és a véletlen (Dorine und zufall) 9 felvonásos remek filmjáték, főszerepben Fay Marbé, Igo Sym, Verebes Ernő és Hans Thimig. A berlini lapok a bemutatóról elragadtatással írtak a film egvidejűleg a bukaresti Odeon-filmszínházban lesz bemutatva.

Bécs kétezeredik születésnapja. Nehéz feladat meghatározni azt az időpontot, hogy egy-egy város milyen régi. Ha a tudósok kutatni kezdenek a városok megalapításának ideje után, a fakult okmányokon át többnyire eljutnak a legendákhoz. A történettudósok egymásközt hallgatolagosan végül is abban egyeztek meg, hogy a városok korát az az okmány határozza meg, amely a legrégebbi. Egy ilyen okmány alapján mondják azt, hogy Bécs most lesz kétezer esztendő. 1930-ban akarják megünnepelni ezt a jelentős évszázadot és úgy az állam, mint a város, a különböző idegenforgalmi szövetségek, társaságok és egyesülések már készülnek a jubileum megünnepelésére. A tudományos kutatások szerint Bécs római uralom idején előbb a XIII., később pedig a X. római légióknak volt a szállása. Ebből az időből való okmányok Vindomina és Vindobona néven emlegetik Bécsset. A történettudósok egész sora, mint például Formayr, Guggia és Weiss megállapodott abban, hogy Bécsset Krisztus előtt 70-ben alapították. Ebből az időből írásos dokumentumok maradtak, amelyek többnyire Vindomina néven emlegetik Ausztria mostani fővárosát. A későbbi krónikák Vienni-nek nevezik Bécsset és mint komoly város szerepl már 1220 óta, amikor XI. Leopold herceg városi privilégiumot adott a mostani Bécsnek. Valószínű, hogy a jubileum középpontja egy nagyarányú kiállítás lesz, amelynek keretén belül fölvetik a kétezeresztendő Bécs életének emlékeit. A muzeumokban és levéltárakban már megkezdődött a munka, hogy kiválósság azokat az emlékeket, amelyek a nagyközönség számára a legérdekesebbek és legszemléltetőbbek. A város ezt a jubileumot nagyarányú ünneppé fogja majd készítesíteni és a zidegeknek százezereit hívogatja majd Bécsbe, a kétezer esztendő városába.

Értesítés. A Kolozsvári Izs. Jótékony Nőegylet f. hó 5-én, szerdán d. u. 6 órakor Napközi Gyermekek-Otthonában Cal. Victoriei 85. sz. elhunyt alapítójának emlékére Mincha-imával kapcsolatos gyászünnepélyt tart. A Nőegylet elnöksége ezúton is kéri alapítójának és tagjainak szíves megjelenését.

Bernáth Ibolyka és Berger Böske táncduettje. A Haggibbar iólsikerült műsoros estélyének kiemelkedő eseménye volt Bernáth Ibolyka és Berger Böske groteszk táncduettje. Erről azért emlékezünk meg csak most, mert külön akartuk kiemelni azt a valóban művészi teljesítményt, amelyet a két bájos urileány oly sok graciozitással és temperamentummal produkált. A két igazán művészi teljesítményekre hivatott urilányt hosszan és melegen ünnepelte a táncuktól frappirozott közönség. A Haggibbar vezetésére ezúton fejezi ki háláját és köszönetét az ünnepség rendezésében közreműködött hölgyeknek és uraknak, akik nemcsak áldozatkészséggel és fáradhatatlan tevékenységgel járultak hozzá a sikerhez.

Virág Lajos áriaestélye. A kitünző kolozsvári énekes szombat esti fellépése kellemes meglepetés volt azoknak, kik Virágot külföldre utazása előtt hallották. Szombat este kis hullés is krnoztta a művészt, de ennek ellenére meg lehet állapítani, hogy Virág Lajost a bécsi Volksoper megérdemelten szerződtette tagjai sorába. Széles-skálájú hangja a mély és magas regiszterekben egyformán tiszta, viszont tónusai meleg és átértett előadása eredeti tehetségről és komoly iskolázottságról tanuskodnak Schubert, Verdi és Ady. Reinitz-darabok szerepeltek műsorán, amelyek közül különösen utóbbiakal aratott komoly sikert, ahol nemcsak mint énekes, hanem mint kitünző Ady-interpretátort is megismerjük. A válogatott és szénszámában megjelent közönség lelkes ünneplésben részesítette a szép teljesítményt nyújtó baritonistát.

Utazó urak! Hotel Park
(vis a vis gara Satu-Mare)
Restaurant Ratz kitünő házi konyha, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantiált féregmentes **szobák kaphatók**

Amateurok, fényképészek!
Fényképezési cikkeiket a legolcsóbban **BERNAT** papíráruházánál, Piata Unirii 29. sz. alatt **szerezhetik be.**

A TÖKÉLETES PATKÁNY-ÉS EGÉR-IRTÓSZER

Ratopak

Egy öveg károsítja házából az összes patkányokat és egereket! Kapható gyógyszerárúházaiban és drogeriákban. Ár 115 Lel

Chemom Institut Chimie Satu-Mare

Értesítés!
Ezennel közöljük, hogy amíg a tervbe vett kibővítési munkálatok el nem készülnek, intézetünkbe új növendékeket nem vehetünk fel.
תלמוד תורה עם דרך ארץ
Iparos Jeschiva Iclod.

Háromhónapi fogházra ítélték egy katonát, aki öngyilkossággal akart menekülni a büntetés elől. Deák István, a kolozsvári 83. gyalogezred katonája ez év májusában szabadságának letelte után három napig falujában maradt. Fél lelmében, hogy a késésért szigorúan megbüntetik, bajonettjével mellbeszurta magát és hosszú ideig súlyos sebével feküdt a kórházban. Felgyógyulása után hadbírószág elé állították, amely tegnap tárgyalta az ügyet. A hadbírószág háromhónapi fogházra ítélte Deák Istvánt, amiért úgy akart menekülni az enyhe büntetés elől, hogy önmagában tett kárt.

Értesítés. Valcaul de ios községben az őszi állatvásár szept. 10-én, a kirakodó vásár szept. 11-én lesz megtartva Vasuti allomás Satumare in Salaj (Nusfalau), ahol az érkezőket szállító szeker fogják várni.

Minden takarékos háziasszony
Dr. NOSEDA szappantartón sz. sz. **Lyuhaszappant használ!**

Nem adnak több haladékat az adóhátralékok fizetésére. Az utóbbi napokban különböző és egymásnak ellentmondó hírek jártak be a sajtót egy állítólagos pénzügyminiszteri rendeletről, amely egyik verzió szerint arra utasította volna az illetékes közegeket, hogy enyhítsenek az adóbehajtás jelenlegi formáján, más verzió szerint azonban az aratás idejére engedélyezett türelmi időt szüntette meg a rendelet és az adóknak fokozott tempóban való inkasszállását írta volna elő. Mind a két állítólagos intézkedést hivatalosan megcáfolták, míg most végre kiderült, hogy tulajdonképpen miről van szó. A pénzügyminisztérium ma hirdetményt tett közzé, amelyben közli az adófizetőkkel, hogy az elmúlt évekről elmaradt adóhátralékok fizetésére sem mi körülmények között senki sem kaphat több haladékat. Az idej hátralékokra az illetékes pénzügyigazgatóságok adhatnak haladékat, de csak a pénzügyminisztérium hozzájárulásával. Minden adóhalasztási kérvényt a pénzügyigazgatóságokhoz kell benyújtani, amely azt Bukarestbe fogja továbbítani, ha annak szükségét fogja látni.

Ki hallja hangom?

Valahol égrengelben
Kongatja ércét a végtelenség gúgászi hangja.
Ebben a hatalmas, döbbenetes rugásban
felhallatszlik valahol a hangom.
Kicsit rekedt, kopott most a zenéje
gyáván és imádkozó lejtéssel beszél
és mindig kérdi, vajjon ki hallja meg?

Ó, valaki hallja-e
a végtelenség zugása közben
a hangomat, mely kérdő és zavart?
(Három napig itt járt valaki
s megkérdezte, miért kopott a hangom,
Vajjon ki ő,
vajjon ő e az,
akinek mint édesanyámnak,
tőlem ezt kérdeni kellett?...

Ó, vajjon van-e valaki,
ki nyit szívével és meleg szemével
megéri azt, amit kérdezek?
Ki a végtelen, zugó harang tövében
reámvessze lelkeinek halk nesztét
és isteni gyógygyírral öntse le torkom,
hogy mélyzenégsü, igazi szavú
s az én taposott és beteg
emberlelkemhez méltó hangokkal
tele kedvvel trillázzon az égre...

BARZILAY ISTVÁN

SPORT

Haggibbor-MSE. A jövő vasárnap újra érdekes sportesemény lesz az izgalmasan induló őszi szezonnak. A Haggibbor első csapata a Marosvásárhelyi SE jóképességű együttesét látja vendégül, amelytől, mint ismeretes, a két csapat legutóbbi találkozása alkalmával 5:1 arányban szenvedett súlyos vereséget. A Haggibbor ezúttal nagy ambícióval készül a mérkőzésre, amelyen feltétlenül revánst kell vennie múltkorinak, amugyis irreális vereséggéért. Ugyanakkor a Haggibbor b) csapata a dési CFR együttesével játszik revansmérkőzést. Ezt megelőzőleg a Morvay és Lepage cégek mecsece játszódik le.

A Haggibbor ping-pong versenye. Szeptember 9-én veszi kezdetét a Haggibbor sikeresnek ígérkező ping-pong versenye, amelyre sürűn érkeznek a benevezések. A Haggibbor vezetősége ezúttal is felszólítja az érdeklődőket, hogy a benevezéseket sürgősen eszközöljék, mert a benevezési határidő szeptember 7-én lejár és azontul nem fogad el benevezéseket a szakosztály.

HEBE
a legjobb gyógy- és borvíz
már 10 évig rendelkezésel is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelohely a főterakat és vezérképvisletnél:
Coloniale
FISCHER
Galea Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

Hirdessen az Uj Keletben

Kislakások és irodák részére nélkülözhetlen butoradarab

Nappal szék éjjel ágy

Praktikus, kényelmes és elegáns. — Teljesen féregmentes.
1500 leitől már beszerezhető.
Medgyessy Ferenc autogen hegy, Cluj, Calea Decembrie No 74.
Kedvező részlettizetési feltételek

Halló! **Figyeljen elsőrangú gyártmányokra!** **Halló!**

Szerezze be béklyegzőlt az új bélyegzőgyárban **BALKIRS** Oradea, Telek-utca 4. sz. alatt
Centrája Bistrița központ. Utazók magas jutalékkal felvételnek

Szerda,
Fok
Eg
(Bucure
Uj Kelet
gabonapia
galom és
zában. En
Amerikaba
lonna buza
tonnával
és összeset
van már
mennyiség
pai szűks
centtel jeg
28 centtel
1913-ban.
sági index
zának ez
van a több
takarmán
rika egyre
amerikai
gyez, vis
Ujabb s
délyek kiá
lentik: A
tet készül
ujabb utas
szes pénz
részi enged
ban. A ren
és étterme
ftalmérése
minisztériu
bek között
a pénzügy
ügyi szerv
Bodegák é
nak többé
tot elrend
minden ity
Szinhe
A Ma
Szerda. Hó
szor. N
Csütörtökön
donság
Kondor
bérlet 2
Péntek: Biz
áras kl
Mozi-h
A drán
bemuta
vics Je
Szombat. E
előszór.
Ibolyka
Ihász A
bérlet 2
Vasárnap 3
rette 3
50, 40,
Vasárnap 6
leány
Sszám.
Vasárnap 8
nő. (Or
bérlet 2
Hétfő. Eva
szám, A. S
Kedd: Eva
szám, F
A
Eva gró
szencziója
operett pre

Közgazdaság

Fokozódó amerikai kínálatra tovább esik a buza ára

Egymillió 200 ezer tonna amerikai buza van útban Európa felé

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzetközi gabonapiacokon megállott a hosszmozgalom és az árak egyre lanyhulnak buzában. Ennek az a magyarázata, hogy Amerikában az elmúlt héten 405 ezer tonna búzát hajóztak el, vagyis 85 ezer tonnával többet, mint az azelőtti héten és összesen 1 millió 200 ezer tonna buza van már útban Európa felé. Ez olyan mennyiség, amely meghaladja az európai szükségletet. Csikágóban ma 77 centtel jegyzik a buza árát, vagyis alig 28 centtel kerül többé a buza most, mint 1913-ban. Holott az általános drágasági index lényegesen magasabb. A búzában ez a jelentős áresése kihatással van a többi gabonafélékre, különösen a takarmányfélékre is, amelyekből Amerika egyre olcsóbb tételeket kínál. Az amerikai árpa 9.40 holland forintot jegyez, viszont a dunai cégek 9.80-9.90

forinttal vették vissza saját kötéseiket, mert Romániában 10 forintot fizetnek arpaért cif. paritásában.

A tengeri ára belföldön is ellanyhult azokra a hírekre, hogy Argentínából fognak az importőrök árut behozni, amely 75000 lebbe fog kerülni a kikötőben. Amerika egyébként korlátlan mennyiségben és egyre olcsóbban kínál tengerit. Egyedül Argentína még 2.5 millió tonna tengerivel rendelkezik a tavalyi ternésből, azonkívül Délafrikából is nagy készleteket várnak, úgy hogy a deficités termésű dunai államok exportjának szünetelését meg sem érzik a világpiaccon.

Belföldön élénk forgalom van és gyakran világarbituson felül fizetik meg az árukat. A főzélékfélék közül piacra került kevés bab 16 ezer lejt jegyez a tavaly őszi 50 ezer lejt helyett. Detailban 30 lejt a bab kilója, vagyis egy áru a rizzsel.

Ujabb szigorítás az italmérési engedélyek kiadása körül Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium rendelete készült kiadni, illetve a napokban újabb utasításokat fog küldeni az összes pénzügyvizsgátoáságnak az italmérési engedélyek kiadásával kapcsolatban. A rendelet kizárólag a vendéglők és éttermek keretén belül létesítendő italmérésekre vonatkozik. A pénzügyminisztérium az új utasításokban többek között személyesen teszi felelőssé a pénzügyvizsgátoákat az alantas pénzügyi szervek által közölt adatokért. Bodegák és kocsmák ügyében nem fognak többé semmiféle hivatalos vizsgálatot elrendelni, mert a minisztérium minden ilyen irányú kérést hivatalból visszautasít.

Kedvezményes utazás a prágai mintavásárra. A kolozsvári csehszlovák konzulátus közli, hogy ebben az évben szeptember 25. és október 2-ika között tartják meg a prágai mintavásárt. A mintavásár résztvevői az ingyenes vizumon kívül 33 százalékos utazási kedvezményt is kapnak.

Fiókot nyit Párisban a Deutsche Bank. Berlinből jelentik: A német-francia gazdasági közeledés terén érdekes és értékes haladást jelent az a hír, hogy a Deutsche Bank rövidesen fiókot nyit Párisban. Állítólag több más német pénzintézet hasonló tervvel foglalkozik.

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Szerda. *Hókuszpókusz.* (Ujdonság 3-adszor. Napi bérlet 2 sz. A. Sszám: 7.)

Csütörtökön. *Nászéjszaka.* (Operette ujdonság teljesen új szereposztással. Kondor Ibolyka főllépésével. Napi bérlet 2 sz. B. Sszám: 8.)

Péntek. *Bizáncz.* (A nagyon olcsó helyi-áras klasszikus előadások első estéje. Mozi-helyi-árak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. A drámai személyzet új tagjainak bemutatkozása. Poór Lili, dr. Janovics Jenő főllépése. Sszám: 9.)

Sombat. *Eva grófnő.* (Operette ujdonság először. Karásonyi Lili, Kondor Ibolyka, Sólyom Győző, Tompa Béla, Ihász Aladár, főllépésével. Premiérbérlet 2. sz. Sszám: 10.)

Vasárnap 3-kor. *Májusi muzsika.* (Operette ujdonság, mozi-helyi-árakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sszám: 11.)

Vasárnap 6-kor. *Marjusa, a kis eselőd-leány szerencséje.* (Ujdonság 3-szor. Sszám: 12.)

Vasárnap háromnegyed 9-kor: *Eva grófnő.* (Operette ujdonság 2-szor. Napi bérlet 2 sz. C. Sszám: 13.)

Hétfő. *Eva grófnő.* (3-szor. Napi bérlet 3. szám. A. Sszám: 14.)

Kedd. *Eva grófnő.* (4-szer. Napi bérlet 3. szám. B. Sszám: 15.)

A színházi iroda hírei:

Eva grófnő Az idei évad első nagy szenzációja az *Eva grófnő* című új operett premiéréje lesz. Évek hosszú

sora óta nem volt magyar operettnél olyan mély hatása, olyan tartós sikere, mint az *Eva grófnő*nek. A közönség Budapesten a Király Színházban valószággal végig tapsolta az előadást; az ismétléseknek és kihívásoknak se vége, se hossza nem volt. A budapesti premier után azonnali megvették az *Eva grófnő* előadási jogát Bécsben, Berlinben, sőt amerikai színpadok számára is. Az *Eva grófnő* szövege olyan fordulatos, olyan érdekes, mint a leg- raffináltabb dráma. Amellett tele van szöve a legmulatságosabb jelenetekkel. Témája: Egy orosz hadifogságba esett vitéz tisztnek a hazájába való vissztérése és házassági bonvodalma. Az *Eva grófnő* zenéje a legfinomabb, leghatásosabb operett-zene. Művészi és amellett annyira népszerű, hogy az első halás után mindenki dudolni fogja. Különös gondot fordít a színház az *Eva grófnő* külső kiállítására. Gazdag, új díszletek és pazar kosztümök fogják színessé tenni az új operett előadását. Az operettegyüttes legkiválóbb tagjai fognak versenyre kelni az *Eva grófnő* sikeréért: Karásonyi Ili a címszerepben, Kondor Ibolyka a Sárka elragadó, hálás szerepében, Kun Magda az orosz leány szerepében, Sólyom Győző az orosz hadifogságba esett tiszt szerepében, Tompa Béla az itthoni vőlegény szerepében, Ihász Aladár egy furfangos, szerelmes fiskális szerepében s a többi szerepekben Leővey Leó Selmeczy Mihály bizonyára itt is olyan diadalra fogják vinni az *Eva grófnő* nőt, amilyenben Budapesten is része volt. Az *Eva grófnő* egyelőre négy egymásutáni estére van kitűzve: Szombatra, vasárnapra, hétfőre, keddre s mind a négy előadásra árusítja már a pénztár a jegyeket.

PALMA

Palma - sarkok olcsóbbak lettek

Ma este Hókusz-pókusz. A legszelemesebb ujdonságnak, a Hókusz-pókusznak lesz ma este a harmadik előadása. Curt Götz Hókusz-pókusza diadallal járt be Európa és Amerika minden nagy városát. Magyar nyelvre Karintly Frigyes fordította.

Bizáncz: esti előadás mozi-helyi-árakkal. A klasszikus mozi-helyi-árak első estéje pénteken lesz. Herczeg Ferenc Bizáncza fog színterülni Poór Lilivel Iréne császárnő szerepében, Janovics Jenővel Lilla Kalil szerepében. Új lesz Konstantin császár szerepében Mészáros Béla, akinek ez lesz a bemutatkozása. Helyi-árak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej.

Holnap: Nászéjszaka Kondor Ibolykával. A legmulatságosabb és legütlesebb párisi operett-ujdonság. A Nászéjszaka csütörtökön este teljesen új szereposztással fog színterülni. A női főszerepet Kondor Ibolyka fogja játszani Kolozsvárott először.

Imperial, Agfa, Mimosa fényképezési cikkek és gépek Révész Ernő, T.-Mures

Wertheimer Kertés házbán, izr. uricsaládnál, két gyermek teljes ellátást kaphat, külön szoba, fürdőszoba és nemet nevelő felügyelő-alát. Cim a kiadóban. 1915

Urileány szépen buto-ozott szobába, fürdőszoba használattal, lakótársnót keres. - Cim a kiadóban.

Helyi piacot jól ismerő, bankgaranciával, perfekt magyar-román aktív fiatalember, szerény igényekkel, úynöki, utazói, raktárnoki vagy más bizalmi állást keres. "Képzett" jellege alatt.

Különbejárato, butorozatlan szoba a Főterem kiadó. Cim a kiadóban.

Intelligens fiatalember vagy leány, belvárosban lakó zsidó családnál lakást és teljes ellátást kaphat, esetleg zongorahasználattal. Cim a kiadóban

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Csinosnak, színek mondott, 20 éves intelligens barga urileány levelezne komoly megismerkedés céljából hozzáillő, feltétlen intelligens zsidó fiatalemberrel. Házasság lehetséges. Teljes név-alánál okkal és fényképek ellátással. Előzetes levelek intézendők Ba a-Marera, postára 200,000 csehszlovákia jellege alatt.

Egy-két iskolásteány intelligens családnál teljes ellátást kaphat, fürdőszoba és zongora használattal. Ötvös-u. 25. (Str. G. Berthelot)

Gyermekkosci es játékaru gyár azonnal szállít a legolcsóbban gyermekkosci, gyermekbiciklit és hajlamokat **Matta Iános** Oradea, Str. Anonima No 3.

Zsidó uriháznál két urileány, esetleg iskolásteány lakást és előzetes ellátást kaphat. Hosszú-utca 30. Jobbra az udvarban. 1915

Hölgyek figyelmébe! Utazásnál ne felejtsek el magukkal vinni az "Experator" **hézi Irigáló készilékét.** Praktikus, szellemes találmány. - Gyors kezelés. Desinfestio. Kapható **Rozsa Royal** drogeria, Cluj, Főter 26. - Ugyanott **LEUCO PETRAT** a leghíresebb havi köti

Svábogarakat

muszkákat biztosan kiirtja Svábogarakat. Hivatalos bizonyítványal garantáltan méregmentes. Embernek, háziállatnak teljesen ártalmatlan. - Egy csomag elegendő teljes kiirtáshoz. Utánvételt 55 lejért szállítjuk. - Viszonteladóknek rabatt. **Mythos Vegyi-művek Rt., Braşov. Telefon 4-32.**

Klubhelyiségnek megfelel nagyobb és lehetőleg elgáns lakást keres az E. Zs. N. Sz. cuji helycsoportja lehetőleg október elejére. Megkeresések dr. Kohn Hilel elnök címére intézendők Malom-uca 10

5. m? aszi ha- rangja, ugásban is jeje szél ia meg? rt? hangom, vel en com, STVAN, asárnap az az iz- nak. A osvásár- esét lát- meretes, asa alkal ett sur ezért közésre. ell ven- veresé- r b) csa játszik öleg a ccse lát- ersenye. t a Hag ng-pozg eznek a zetésége elődöket. eszkö- határidő ul nem osztálv. E orviz sarak- delő- etnél: R pület tben arab y entés. t 6. o 74.

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Amióta tanítványa a földalatti templomban térdreborult előtte, azóta tudta Reubeni: kezdettől fogva helyes ösztönrel védekeztem minden ellen, ami nyugalom, hibátlanság, erény. A tanítvány ugyanugy viselkedik, mintha az én akaratomat vinné véghez, igen, csodálatos, teljes ártatlansággal ő maga is hisz benne. És ez az idegen belém akar ömlni, mint a saját vérem, mint barátom és fiam, — ha idejelen fel nem ismerem és vissza nem tartom!

Nem úgy érzem-e magam előtte, mint egy hazárd hamisítós?

Tulságosan keveset várunk — mondiam egy időben.

És most ennek a fiúnak a láttára azt mondom: tul sokat várunk.

De megbizonyosodtam róla, hogy bűn nélkül nem lehet haladni. A leány egykor paráznaságával mentette meg a várost, Eszter bűne, — nem lehet máskép. De Molchonak — mégis sikerült! Ez fáj nekem! Oh, milyen talányos, hogy ő jobban is tud fellelegzeni — a bűn legesekélyebb nyomára nélkül, amely nekem szükségesebb a levegőnél.

Reubeni megijedt. Nem volt-e ez mány gyűlölet, melyen rajtakapta magát — gyűlölet az utód és fiú iránt?

De nem volt sok ideje a töprengésre. Egy szörnyű esemény térítette magához.

Egy reggel a lisszaboni dóm főbejárán egy cédula volt kiakasztva a következő szavakkal: „A Messiás még nem jött el, Jézus nem a Messiás, a keresztényes hazugság!”

Reubeni kikelt magából, felháborodott azon, hogy a marranusok ilyen ostoba, értelmetlen kihívásokba bocsátkoztak. Ő nem tehetett róla, hétszeres falakkal sáncolta el magát előlük! De mit használt az, hogy ő ártatlan volt ebben! A veszély fenyegető volt, életre menő.

Lehetséges volt az is, hogy a lázító rópirátot nem is zsidók, hanem az inkvizíció emberei ragasztották a kapukra, hogy Reubent gyanuba keverjék a király elé.

Mikor Molcho megkérdezték véleménye felől, örömteli szívvel válaszolt: „Elérkezett az idő, hogy az Örökkévaló tanának igazságát megnyilvánulásra hozza!”

Reubeni nyersen részült. Bősz gyanu támadt fel benne: Talán Aldyka barátainak egyike követhette el Molcho prédikációjának hatása alatt értett hirtelen lelkesedésében ezt az eszteleniséget. Kérdézősködni kezdett. Vállalja-e Molcho a felelősséget hallgatóiért, szavai-e megfontoltságukért, „Szükségtelen” — a tanítványok köréből büszkén emelkedett fel Eliahu ben Joab, vörös-szőke fejét felvetve, remegő ajkakkal, — „Molchonak felelnie erre a kérdésre. En magam voltam Lisszabonban, én tettem!”

A többiek elámultak. Egyik sem tiltakozott, egyik sem adta jelét felháborodásának.

Behívták a szolgálát és kertészeket. Rövid faggatás után kiderült, hogy Eliahu nem beszélt igazat. Napok óta nem tette ki a lábát Santaremből.

Reubeni nem vallatott tovább. Ez nyílt lázadás volt! Hát annyira elfoglalta Molcho az ő szívét, hogy a többiek mindnyájan elpártoltak tőle ezért. Elfordult. Félt a benne ágaskodó düh kitörésétől. Még egy szó és állatiasan kegyetlenül ráugrott volna Molchora.

Mikor visszafordult, öreg szolgáját, Tuvját látta maga előtt, aki integetett neki valamit. Már gyakran adta tudomására, hogy Molcho pártján áll és nem tartja helyesnek, ha az ur kiabál kedvencére. A süketnéma nem értette, hogy mit beszél az egyik és a másik. De ha Reubeni beszélt, orrát húzogatta, fejét csóválta, — így fejezvéen ki elítélését. Molchora pedig mindig elragadtatva és mozdulatlan bámullattal nézett. És most, úgy vette ki ura mozdulatából, hogy Molcho veszély fenyegeti. Reubeni mő-

gő lépést, hogy visszafordítsa őt a tetőlegeségtől.

Máskor Reubeni az ő hí, de mint mindig ellenkező szolgájának a különöségeit humorral viselte el. Most azonban az eddig történetek után megafázatásnak érezte. „Engedj!” — Összeszorított öklökkel rohant rá.

Molcho egy mozdulattal tett messziről, hogy az öreget elrántsa Reubeni utjából. Tuvja feltordult, félősen jajgatott. Elmenekült a segítségére siető Molcho elől, akinek különben sem merészkedett soha a közelébe menni és egyenesen Reubeni fenyegető karjaiba rohant. Szorosan belekapaszkodott urába és Molcho felé fordított arca halálosan sápadt lett. Ez a pillanat elég volt ahhoz, hogy Reubeni magához térjen. Még nevetett is hozzá. Nem volt ez közönséges nevetés — mint ha mélyrenézés kutyából gyöngyözőt volna elő és megborzongott a nap fényétől. Így nevetett Reubeni. Keze eközben gyöngéden simogatta Tuvja kopasz fejét, mely odaadón és együgyűen nyugodott a mellén. És így szól Molchohoz, aki csodálkozva állott meg: „Igen, ez így van, — téged bámul. De hozzám nagyobb bizalmat érez. Hát nem így van, öregem?”

19.

Másnap Eliahu eltűnt Santaremből. Ke resni kezdték. A nyomok Campo-major felé mutatnak, onnan pedig tovább a határra, Badajozba. Ott még nem járt Reubeninek egy növendéke sem.

Es a szár még sem kételkedett, hogy Kedvenc tanítványa most, hogy lázadó lett, oda igyekezett, ahol a marranusok ügye fordulpontra jutott. Nap-nap után érkeztek Reubeni udvarába a segélykiáltások Badajoz börtöneiből. Átkozódások az inkvizítor Selaya ellen, de leginkább a gyűlöletes Pirme-Fé ellen dühöngtek, aki a renegátok olthatatlan bosszuszómjával kizoztatta egykori hitestevéit.

Ezekből a panaszközlől és Molcho szavaitól megittasulva szökött Eliahu Badajozba! Ebből a szököésből mérhetetlen szerencsétlenség származhatott.

Molcho szavai — milyen szépen hangzóttak és milyen szépek is voltak. Az odaadás pompájában és valódiságában ragyogtak, nem volt bennük semmi mesterkéltég, nemesen csengtek, úgy, ahogy elörtök ebből az egyszerű, csak a megváltás és az ég után sóvárgó lélekből. Ezek a szavak erősebben és könnyebben ragadtak magukkal az embereket, mint Reubeni eszes tervei, mely elővigyázatosan megmaradt a keresztülvihetőség háttárain belül, amely a körülmények kényszerítő hatása szerint majd egy keresztesháboru formájában, majd egy Calicutba induló kereskedő-expedíció formájában mutatkozott, mindig alkalmazkodva és még száznál is több félig igaz, félig mesterséges formákba rejtőzködött anélkül, hogy elárulta volna, hogy végcélja: Palesztina felszabadítása és anélkül, hogy a belsejében izzó aranyagot, a lelkesedést elárulta volna. Ez a lelkesedés jól elrejtőzött a hazugságok és kifogások tömege alatt; Molcho extázisa egyformán ragyogott arcán és lelkében.

Nem is az volt a legrosszabb, hogy tanítványai elhagyták. Hanem az, hogy Molcho becsületes, felfakadó beszédei nemcsak a tanítványokat lázították fel, hanem künn a világban, Badajozban és Lisszabonban is áldatlanságot teremtettek, buzdították az embereket az eszteleniségre, mely egy pillanat alatt tönkretethette az ő féltve őrzött tervét — fiának szavai: az ő leggonoszabb ellenségei — ez keserűen elkedvetlenítette sorsa elvilegében.

Elindult Lisszabon felé. Néhány napig lázas munkában volt. Minden előkelőbb hivatalnoknál megjelent és megpróbálta elűntetni a dóm kapujára kiragasztott lázító rat hatását. Szerencsére itt még semmit sem tudtak Eliahuról. Badajozból sem érkeztek rossz hírek. A szár félt

Fordította: dr. ... Bicski Irén

mindan következő napról. Micsoda súlyos teher!

A szabad mezőn, visszafordított egy kopár szőlőhegy tővére elnehezedett a szíve. A nap lehunyóban volt. A kíséret leszerelte a lovakat, rövid pihenőre. Vad-disznók robogtak keresztül a kopár tájékon, a hervadt leveleken előrt, legázolt szőlőkarokon. Szomorú látvány, — bár nem szokatlan az egykor szépen gondozott Portugáliában, melynek lakói most tengeri utakon és aranyvadászaton vannak idegen országokban. Kihalt, mint ez a földcsik, nem, még sokkal kihaltabb a szentföld, a „gyöngyörök országa”. Senki sem fogja megmenekülni. En elvesztem. Nem lehet rendet teremteni a világban.

Úrte valami, hogy szolgáitól távol, a szőlőhegy csúcására telepedjék. Még egyszer szembenézett a vörösölő őszű nappal, mielőtt az a füstös, barna felhőbe burkolla volna arcát. Oh, almerülni... mennyire vágyott utána! Jól befejezett napi munka után almerülni, mint ez a jó, villogó, elégedett nap. Szomorúan jutott eszébe a látogatása Molcho betegágyánál. Milyen fellelegezve köszöntötte akkor az ifjubar fiát és utódát! Tévedés! Most hidegen mérlegelte, hogy egyedül kell végrehajtania művét. Szíve elszorult elhagyatottságában s az előtte álló évek fáradságos munkájától való féltelmében. Szívét jegesen simogatta az éles esti szél, mint a reá váró szenvedések hirnöke.

„Felkereskedni, további” Reubeni kiáltása első álmából verte fel kíséretét.

Megbocsáthatatlan bűnnek érezte a fiu részéről, hogy beléhelyezett reményeiben csalódnia kellett. A legkegyetlenebb fájdalom volt, amit ember valaha okozott neki. A lovaglás hazafelé egyre gyorsuló iramban, felrázta minden rossz érzését. Tulbecsültem őt. Nemcsak ebben az egy dologban, Tulbecsültem az egyenességét, a megbízhatóságát is. Miért lennék csak én csaló? Nyilván csaló ő is! Nem álszakállal és maszokban jött-e hozzám? Garcia de Noronha. Szép név! Kitalálta, vagy bitortolta? Egyre megy. A név jól csengett. Ezt a csett ügyesen kitalálta. Ki hitte volna erről a fiuról! Cseppet sem volt rosszabb, mint az én családfám, mely felmegy Dávid királyig. Sőt sokkal jobb volt. Mert én semmiképp sem tudom utánozni: azt az elfoglaltságot, azt a bátor nyíltságot, mely az arcából világít. Micsoda alávaló csalás — vidám, sima virágarcú álmódzó együgyűségről beszél, s ezalatt a takaró alatt éberséggel leselekedik az ő számító eszessége, az én arcorn pedig tele van a számítás áruló ráncaival.

Alacsony gondolatai mélyen meg-alázó érzésével érkezett meg a szár Santarenbe, s még hozzá nem tudván szabadulni attól az érzéstől, hogy igaztalanul vádolja magában a másikat.

Ejfel körül érkezett meg palotájába.

A kertiben: élénk hangok, fátylafény — ki engedte meg a tanítványoknak, hogy ünnepeket üljenek!

Fehér ruhákban a pálmák alatt — mint a kabalisták Safetben, akik Simon ben Jochaj sirjánál a „Chillula”-t a halál misztikus lakodalmát ünneplik, a lélek nászát Istennel.

Az éjszaka táncolnak, a tanítványok körbe állnak, kézen fogják egymást és egy lépést jobbra és egy lépést balra lépnek. Lengő lánc. És énekesz hozzá és hegedűk. A szolgák, közöttük az öreg Tuvja is, narancsot, barackot, gránátalmát, mézeskalácsot hoznak magas tornyokban.

A szár keserű haragjában csufolódnak veszi ezek vidámságát.

A fehér lenruhák — ki engedte meg a tanítványoknak, mikor egyébként a többi zsidók mintájára feketében járnak! Mielőtt kérdézősködhetne, észreveszi az örömtől sugárzó Molcho-t a sereg közepén. Ő is hosszú, fehér öltönyben, ami nála különösen feltűnő, mert eddig még nem vetette le a portugál gavaléroki viseletét.

„Molcho barátunknak a felgyógyulását ünnepezzük” — hallatszik egy mentegődző, félő hang.

Reubeni meg sem hallja. Egy pillanattal kiragadja Molcho-t a kör közepéről, aki engedelmesen lép elébe.

„Ki engedte meg neked, hogy felvedd a zsidó viseletet?”

„Azt gondoltam...”

Epen, mint egy iskolás gyerek! En pedig olyan vagyok, mint a tanító, aki le-szidja. De miatt Reubeni ezt a tanítóságot érzi magában, már el is szégyeli magát miatta. Különös dolog, hogy annak egész nehézsége rám vetődik!

Vizsgálgatja fiát, barátját, szolgáját, mesterét, — mert mindez egy személyben Molcho — vizsgálódva némi tetőtől-talpig. Milyen gyakran nézte evvel a tekintettel! Nem talál rajta semmi kivételt! Molcho alázatos tisztelettel viseli a vizsgáló tekintetet, Örökkéosság állana így, anélkül, hogy egy szóval is ellentmondani neki, a szár jól tudja.

Szigorúan folytatja: „Sohasem volt kifogásom ellene, hogy tanítványaim meg-látogassanak. De tilos volt előttem az én kertem. Mondanom sem kellett. Elővigyázatosságból így kellett ennek lennie. Nem világos-e előttem, hogy mindnyájunkat veszélyeztetés és pusztulásba döntes?”

Molcho hallgatva hajította le a fejét. Elfogadja a vesszőzést. Nem ismer bíráskeséget velem szemben, mondja magában Reubeni és gyűlölete magas lángba szökken. Ez az ellentállás nélküli odaadás hozzáférhetelenné teszi.

„Nagyon meggondolatlan vagy, Diogo Pires”. Keresztény névén szól hozzá, hogy még mélyebben megsértse. „Religiózus veszélynek teszed ki barátaidat, Diogo Pires. Aldozzok fel egy hamuszín galamb kedvéért az összes fehérekért! Átenged magad az örömeidnek, Diogo Pires; de elfelejtesz érdeklődni az iránt, hogy mi történik körülöttem! Vajjon nem a te hatásodra hagyott-e el Eliahu bennünket és futott saját vesztébe?”

A kérdés vesszőcsapásnak készült. De Molcho szeméi gyermeki ártatlansággal feleltek vissza. Az annyira gyűlölt név használata sem okoz fájdalmat neki. Megszégyeníti ugyan, — de saját akarata is, hogy alázatos legyen. Mindig hajlékony, sohasem törhet el. „A te szolgád sohasem beszélt Eliahuval ezekről a dolgokról” — válaszol csendesen.

A szár nem is várt más választ. „En még nem minden” — folytatja fenyegető hangon. „Érdeklődnék utának Almeirimbén és Lisszabonban. Sohasem gondoltál arra, hogy a tanács, hivatalos feljebbvalóid érdeklődni fognak, hogy hol maradtál heteken át engedélyük nélkül! Milyen előkétszöveket tettél, hogy csak egy félig elfogadható kifogást találj ki számukra? Gondolni nem akarok rá hogy egész meggondolatlanul cselekedtél és eszedbe sem jutott tetted következményeit megfontolni. Mert ha megtalálnak itt, a mi kertünkben, zsidó viseletben, testeden a szövetség bizonyító jelével, amelyet magad égettél magadra, te elérned a máglyádat, de számunkra is halált jelentene! Es a mi nyolc hajónk, amely Chabor felé evezne velünk, elsüllyedne, mielőtt még vízre szállott volna!” Reubeni a körre pillant, hogy most miután veszélyt veszélyre tornyozott, megfigyelje az elijedt arcokon beszéde hatását. „En közben Lisszabonban minden lehető megtettem. Ami Eliahu ostobaságából még menthető: megmentettem, és helyetted is gondolkodtam. Egy engedélyt kaptam előljáróidtól, mely szabadságolásodról szól, ami ugyan lejáráóban van. Lovaglás közben leestél és megsebesültél, s itt Santaremben ápoltak egy polgári házban”.

[Folyt. köv.]

Egyszeri próbahasználat meggyőzi, hogy **Dr. TISCHLER-Creme** a legkíméletesebb arckenőcs. Artalmas anyagokat nem tartalmaz. Kapható mindenütt.

Főlerakat: **Osváth** gyógyszerár — Targu-Mures

KIADÓHIVA
Str. B
SZERKESZT
Ejjei tel
ELŐFIZETES
Egész év
Félévre
Negyedé
Egy hóra

XI évfoly
1928 sze

Amióta Ste
sul” főszere
parította az i
ő is arra a s
aktiv politiku
kollegái köny
a keresztvize
ságon szívés
ben megnyilv
bánásmódot
ban szentim
ellene irányu

A miniszter
kázataja meg
igazságért ha
napra támadj
jain s legfat
tik és még azt
hogy egyetlen
hónapot ült
Nyilatkozatán
magát az ig
az állapot ne
készül már
ugyan nem
ságra, de kö
nak bebizony
az ujságíró f

Mi tagadás
ságygymisz
tudjuk hinni
ha az igazsá
hogy valaha
pot töltött a
priccsén, abb
tünk, hogy a
felelősségérze
nyilatkozat s
hogy Stelian
akinek semmi
az ujságíró
kodik. His
vezetésé alatt
lőtlenebb lap

Hányszor
rámutatunk
a legfelelőt
sitja meg az
ismeretfurd
tudósításai
az uszítás é
gálja, megm
székeny emb
eljárásával
jává dobja a
galmát és b

Oh még n
hogy minden
követő nap
sítás pontos
az „Univers
pescu lapja
a kolozsvári
zsidó vendé
békésen mu
„Universul”
don forró vi
kálták a c
egyáltalában
napvilágot n
ből a gyanu
tethett, ho
vokálják az
kés tagjait.

Stelian Po
arra emléks
ő katonasz